СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ

...зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси декабриин 19-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ. Кремлиин Верховно Соведэй ...зал соо үглөөнэй 10 часта Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани ...үүлэгдэбэ. Нүхэр Н. С. Хрущевой, ...партиин болон Советскэ ...ствын бусад хүтэлбэрилэгшэдэй пр..идиумдэ ерэжэ hууходань, зал соо байгшад удаан альга ташажа, тэдэниие угтаа.

Өөрынгөө айлшадые — үсэглэлдэр Москвада ерэhэн Алжирай Арадай Демократическа Республикын партийно-правительственнэ делегациин гэшүүдые совет парламентын депутадууд халуунаар амаршалаа. Национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой гэшүүн, Алжирай Национальна суглаанай түрүүлэгшэ Хадж Бен Алла делегациие толгойлно.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат **П. Ф. Ломако** мүнөөдэрэй үглөөнэй заседани дээрэ түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

1964—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай хуулиие баталан абаха асуудал сесси хаража үзөө. Дуугаа үгэлгэ палатануудта ами аминдаа болоhон байна.

1964—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай хуулиие СССР-эй Верховно Совет нэгэн дуугаар баталан абаа.

Удаань СССР-эй Финансын министр депутат **В. Ф. Гарбузовай** түгэсхэлэй үгые депутадууд шагнаhан байна.

Тиигээд, СССР-эй 1964—1965 онуудай Гүрэнэй бюджет тухай хуулиие, СССР-эй 1962 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тушаа тоосоое баталха тухай тогтоол СССР-эй Верховно Совет нэгэн дуугаар баталан абаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **М. П. Георгадзе** элидхэл хэhэн байна. СССР-эй Верховно Совет хадаа СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи болон гурбадахи сессинүүдэй хоорондохи үе соо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гаргаhан указуудые нэгэн дуугараа баталаа, зохихо хуулинууд болон тогтоолнуудые гаргаа. Тэрэ тоодо, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшоор Н. Г. Игнатовые, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшоор Н. Х. Арутюняниие hунгаха тухай тогтоолнууд баталан абтаа.

Тиигээд СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси хүдэлмэреэ дүүргээ.

(ТАСС).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат П. Ф. Ломако элидхэл хэжэ байна. ТАСС-ай фотохронико.

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 300 (10360) | 1963 оной декабриин 21, суббото | Сэн 2 мүнгэн

...Социалис Республикануудай Союзай
ХУУЛИ
...Социалис Республикануудай Союзай ...—1965 онуудай гүрэнэй бюджет тухай

...Социалис Республикануудай Союзай Верховно Совет иигэжэ ...добо:

...ья 1. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зүгhөө табигдаhан, ...юзай 1964 оной Гүрэнэй бюджедые Союзай Соведэй болон ...льностьнуудай Соведэй Бюджетнэ комиссинуудай элидхэл... абтаhан хубилалтануудтайгаар, тусхайлбал: оршонь ...36 мянган түхэриг, бүхы гаршань 91.385.282 мянган түхэ... ...юнь гаршаhаа 540.254 мянган түхэригөөр ехэ байхаар ба...

...ья 2. СССР-эй 1964 оной Гүрэнэй бюджедэй оршодо гүрэ...н кооперативна предприятинуудhаа, организацинуудhаа — налогhоо, ашаг олзоhоо абтадаг татариhаа, олзын налогhоо ...циалис ажахын бусад олзонуудhаа — хамта дээрээ 84.722.103 ...түхэриг орохо гэжэ тодорхойлон тогтоохо.

...ья 3. Арадай ажахыда — химическэ, нефтиин, машина бү... болон хүндэ промышленностиин бусад hалбаринуудые, барил... ...стриие, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиие, хүдөө ...транспортые, коммунально-байрын ажахые болон арадай ...бусад hалбаринуудые саашадань хүгжөөхын тулада — СССР... оной Гүрэнэй бюджедhээ хамтадаа 38.746.259 мянган түхэ... ...шалхаар тогтоохо.

...ья 4. Социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта — бүгэдэ ...hуралсалай hургуулинууд, техникумүүд, дээдэ hургуули... ...чно-шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд, профессионально-техниче... ...лсалай газарнууд, библиотекэнүүд, клубууд, театрнууд, хэб... ...ю-дамжуулга болон гэгээрэлэй, соёл культурын талаар бусад ябуулгануудта; больницанууд, хүүгэдэй яслинууд, санатори... ...он элүүрые хамгаалгын, махабадай соёлой талаар бусад эм... ...ануудта; пенсинүүд болон тэдхэмжэнүүдтэ — СССР-эй 1964 ...рэнэй бюджедhээ хамта дээрээ 32.800.370 мянган түхэриг, ...до гүрэнэй социальна страхованиин бюджедэй талаар ...3 мянган түхэриг hомолхоор тогтоохо.

...ья 5. Ороноо хамгаалгада 13.289.000 мянган түхэриг СССР... оной Гүрэнэй бюджедhээ hомолхоор тогтоохо.

...ья 6. Гүрэнэй засагай органуудай, гүрэнэй захиргаанай ор..., сүүд болон прокуратурын гаргашада СССР-эй 1964 оной ...бюджедhээ 1.109.949 мянган түхэриг hомолхоор тогтоохо.

...ья 7. 1964 оной союзна бюджедые оршонь 43.181.578 мян... ...риг, гаршань 42.641.324 мянган түхэриг, тиигээд оршонь ...а 540.254 мянган түхэригөөр ехэ байхаар баталха.

...ья 8. Союзна республикануудай 1964 оной Гүрэнэй бюдже... оршо гаршын талаар 50.075.302 мянган түхэриг байхаар тог... ...рэ тоодо тус тус союзна республикануудта:

	(мян. түх).
...Совет Социалис Федеративна Республика	29.163.260
...нын Совет Социалис Республика	8.292.073
...уссиин Совет Социалис Республика	1.531.683
...эй Совет Социалис Республика	1.598.918
...ай Совет Социалис Республика	3.912.663
...ин Совет Социалис Республика	837.310
...айджанай Совет Социалис Республика	819.631
...тай Совет Социалис Республика	692.986
...виин Совет Социалис Республика	435.275
...ин Совет Социалис Республика	553.329
...зиин Совет Социалис Республика	473.857
...гай Совет Социалис Республика	435.097
...иин Совет Социалис Республика	533.246
...ениин Совет Социалис Республика	422.200
...иин Совет Социалис Республика	373.774

...ья 9. Ниитэ союзна гүрэнэй налогууд болон олзонуудhаа ...республикануудай гүрэнэй бюджедүүдтэ 1964 ондо эды шэ... ...жээнэй мүнгэ зөөри оруулхаар баталха:

...рьесын налогhоо ороhон мүнгэнhөө: РСФСР-тэ — 27,2 про..., Украинын ССР-тэ — 27,6 процентыень, Белоруссиин ССР-тэ ...процентыень, Узбегэй ССР-тэ — 85,9 процентнь, Казагай ССР... ...процентыень, Грузиин ССР-тэ — 85 процентыень, Азербайд... ...ССР-тэ — 83,6 процентыень, Литвагай ССР-тэ — 79,9 процен... ...олдавиин ССР-тэ — 25,4 процентыень, Латвиин ССР-тэ — 19,3 ...ыень, Киргизиин ССР-тэ — 92,9 процентыень, Таджигай ...—98,8 процентыень, Армениин ССР-тэ — 100 процентыень, ...иин ССР-тэ — 100 процентыень, Эстониин ССР-тэ — 52 процен...

...1964 ондо Гүрэнэй дотоодын 3-процентнэ шүүбэритэ урьhа... ...а ороhон мүнгэнэй 50 процентые;

...хүн зонhоо татагдаhан налогойнь Таджигай ССР-эй гүрэнэй ...э — 100 процентыень.

...4 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбөөр хараа... ...хэмжээ ябуулгануудта мүнгэ hомолхын тулада союзна ...ээ 1964 ондо Казагай ССР-эй гүрэнэй бюджедтэ ...2 мянган түхэриг, Армениин ССР-эй гүрэнэй бюджедтэ ...мянган түхэриг, Туркмениин ССР-эй гүрэнэй бюджедтэ 59.706 ...түхэриг оруулха.

...я 10. СССР-эй 1965 оной гүрэнэй бюджедые оршонь ...084 мянган түхэриг, гаршань 100.375.821 мянган түхэриг, ...оршонь гаршаhаа 804.263 мянган түхэригөөр ехэ байхаар ...а.

...ья 11. СССР-эй 1964—1965 онуудай Гүрэнэй бюджет ту... ...юзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй Бюджетнэ ко... ...дай ажаглалтанууд соо, мүн Национальностьнуудай Соведэй ...еска комиссиин нэмэлтэ элидхэл соо найруулан хэлэгдэhэн ...нуудые болон ажаглалтануудые, тэрэшэлэн СССР-эй Вер... ...ведэй палатануудай заседанинууд дээрэ депутадуудай оруул... ...дхалнуудые болон хэhэн ажаглалтануудые хаража үзөөд, ...ушаа зохид шиидхэбэринүүдые гаргахыень СССР-эй Ми... ...дэй Соведтэ даалгаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

...сква, Кремль.
...63 оной декабриин 19..

...вет Социалис Республикануудай Союзай
ХУУЛИ
...—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай

...Социалис Республикануудай ...ерховно Совет иигэжэ тог...

...4—1965 онуудта СССР-эй ...ахые хүгжөөхэ гүрэнэй тү... ...СР-эй Министрнүүдэй Совет ...еспубликануудай Министр... ...оведүүдтэй хамта бэлэдхээ, ...ые Союзай Соведэй болон ...ностьнуудай Соведэй Бюд... ...миссинуудай болон Нацио... ...нуудай Соведэй Экономи... ...миссиин дурадхаhан заhа... ...айгаар hайшааха.

2. 1964—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тушаа палатануудай Бюджетнэ комиссинуудай болон Национальностьнуудай Соведэй Экономическа комиссиин тобшололнууд соо найруулан хэлэгдэhэн дурадхалнууд болон ажаглалтануудые, тэрэшэлэн СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай заседанинууд дээрэ депутадуудай оруулhан дурадхалнуудые болон хэhэн ажаглалтануудые хаража үзэхыень, тэдээн тушаа зохихо шиидхэбэринүүдые гаргахыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

...а, Кремль.
...оной декабриин 19.

ДЭБЖЭЛТЫН ШАТАНУУД

СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ депутат С. О. БАЛЬЖИНОВАГАИ хэлэhэн үгэ

(Буряадай АССР-эй Баргажанай hунгуулиин округ)

Нүхэд депутадууд! Би Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Баргажанай ажалшадай үмэнэhөө үгэ хэлэхэмни. Байгал шадар оршодог Баргажан гээшэ хаанта засагай үедэ декабристнуудай болон пролетарска революционернүүдэй сүлэгдэдэг байhан газар байhаниинь мэдээжэ. Тэрэ үедэ Баргажан нютаг Байгал шадарай ёhотойл бүглүү балар, мартагданхай заха булан байhан юм. Буряад, эвенк зонууд тэрэ балар үедэ тииhээр лэ хосоржо hалажа ябаhан түүхэтэй.

Харин мүнөө үедэ үбгэд, хүгшэдэймнай хэлсэдэгэй ёhоор, хуушан Баргажанhаа имагтал хада уулануудай, гол горхонуудай нэрэнүүд үлэнхэй юм гэжэ энэ үндэр ендэр дээрэhээ мүнөөдэр тон баяртайгаар мэдүүлхэ золтой байналби. Бүхы манай Буряад орондол адляар Баргажан нютагнай hалбаран мандаhан хизаар дайда болонхой. Энэмнай, нүхэдүүд, миил гоёожо хэлэhэн ушар бэшэ, харин тоо баримтануудаар гэршэлэгдэhэн үнэн бодото хэрэг мүн.

Манай Карл Марксын нэрэмжэтэ ганса колхозые жэшээ болгон абаябди. Урдань хада уулын хаягаар, гол горхоной эрьеэр эндэ тэндэ тарашоод байhан hэеы гэрнүүдэй орондо мүнөө 500-гаад зохид hайн гэрнүүдтэй томо тосхон — колхозоймнай түб газар түбхинэн бодонхой. Электрын гал, радио мэтэнүүд эндэ үни хада хэрэглэгдэдэг болонхой. Соёлоймнай гоё hайхан ордон, культурын бусад эмхи зургаанууд мүнөө хэниеешье гайхуулнагүй. Колхоздомнай дунда hургуули, эхин шатын 3 hургуули, больница, нарайлалгын гэр, үхибүүдэй ясли, саад, автоматическа телефонно станци бии юм. Эдэ бүгэдэ хадаа Совет засагай жэлнүүдтэ, илангаяа hүүлшын түүхэтэ арбан жэлэй туршада соо колхознигуудаймнай гараар бүтээгдэнхэй.

Мүн шэнэ хүнүүд бии болонхой. Колхозоймнай бэеэ хүсэhэн хүнүүд бултадаа шахуу дунда гү, али хүсэд бэшэ дунда hургуулитай юм. Артелиимнай ажахые дээдэ ба тусгаар дунда hургуулитай хүдөө ажахын 20 гаран мэргэжэлтэд хүтэлбэрилнэ.

hүүлшын арбан жэл хадаа хүдөө нютагай бидэ ажалшадта үнэхөөрөө ехэ удха шанартай байгаа. Манай колхоз энэ үе соо 2,5 дахин ехэ мяха абадаг, гүрэндөө худалдадаг болоо. Гурба дахин ехэ hү абадаг, дүрбэ дахин ехээр ноохо хайшалдаг болоо гэжэ хэлэхэдэ эли байха юм. Хонидой тоо толгой гурба үлүүтэй дахин олошоржо, мүнөө 30 мянга хүрэнхэй. Манай колхозой экономико бэхижэн hайжараа: мүнгэн олзо доходнай таба үлүүтэй дахин ехэ, хубаагдадаггүй фондмнай 6 дахин шахуу ехэ болоhон байна. Тиимэhээ бидэнэр ажалай түлөөhые hара бүри мүнгөөрнь үгэдэг болонхойбди.

Газар тариалангдамнайшье ёhотой гэгшын хубилалта болонхой. Түрүү агротехникэ хэрэглэдэг болоhонойнгоо, ажахыгаа оньhото машинаар хангаhанайнгаа ашаар бидэнэр Баргажанай шэрүүн шанга эрхэ байдалда, мүн hүүлэй хэдэн жэлнүүдэй турша соо ган гасуур болобошье, гектарhаа 10—13 центнер орооhо таряанай ургаса хододо хуряажа абанабди.

Манай колхоз худалдаха продукци үйлэдбэрилхэдөө горитойхон амжалта түйлаа, энэ жэлдэ абаhан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргээ гэжэ нүхэд депутадууд, танда элидхэхыемни зүбшөөрыт. Мүнөө жэлдэ гэжэ түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо 3,5 дахин ехэ орооhо таряа гүрэндөө худалдаабди. hү абаха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь hара урид дүүргээбди, нёдондонойхиhоо 10 процент ехэ мяха, мүн нёдондонойхиhоо хоёр үлүүтэй дахин олон үндэгэ гүрэндөө худалдаабди.

Энээн тухай юундэ хөөрэнэбиб гэхэдэ, хэдэн зуун жэлэй туршада балар бүдүүлиг байдалда hууhан Баргажанаймнай нютаг нугын ажалшад мүнөө Совет засагай ашаар, Коммунис партиин саг үргэлжын анхарал оролдолгын ашаар коммунизм байгуулгын hүр жабхаланта программые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана гэжэ эли тодоор дахин харуулхаяа хүсэнэб. Манай колхоз хүдөө ажахыгаа хурдан түргэнөөр, этигэл түгэлдэрөөр хүгжөөжэ байна. Тиин али бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэн, Буряад орон дотороо нэгэн томо ажахы болоhон манай колхоз hаяын 2—3 жэл соо шэнэ шэнэ амжалта түйлаха: хүдөө ажахын гол шухала продукциие энэ жэлэйхидэ орходоо 1,5 дахин шахуу ехэ болгохо гэжэ колхознигуудайнгаа үмэнэhөө найдуулха байнаб.

Нүхэд депутадууд! Эндэ үгэ хэлэхэ зуураа, зарим асуудалнуудта тогтохо байнаб.

Эгээн түрүүн уhалагдадаг газар ашаглан хэрэглэхэ тухай тогтохомни. Гектарhаа 10—13 центнер шэниисын ургаса поли дээрэhээ абанабди гэжэ би эндэ хэлээ hэм. Үйлэдбэриин Баргажанай бусад ажахынуудтамнай сасуулхада, энэ хадаа муу бэшэ үрэ дүн гээшэ. Теэд манда бии байгаа арга боломжонуудые, партиин эрилтэнүүдые хараадаа абаха болоо hаа, тэдэ үрэ дүнгүүднай даншье багал даа.

Бүхы Буряад орондомнай адляар, Баргажандашье ходол ган гасуур боложо байдаг юм. Иимэ эрхэ байдалда уhалууриин барилгануудые бүри ехээр бодхоохо, газараа уhалха хэрэг газар тарялангаймнай ашагтай hайн хүгжэлтэдэ ехэ үүргэтэй байха болоно. Гансал манай колхоз 4,5 мянган гектар газар уhалха аргатай юм. Энэ талмаймнай Каралигай уhалууриин түхеэрэлгэhээ уhаар хангагдаха ёhотой. Энэ түхеэрэлгэ бүри 30-аад онуудта тар араар бүтээгдэжэ, тэрэ үедөө полиимнай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нилээд үүргэтэй байhан юм. Теэд мүнөө уhалууриин энэ түхеэрэлгые бүри мүhэн hэльбэн заhаха ёhотой болонобди. Гэбэшье энэ асуудал шиидхэгдэнэгүй. 6—7 жэлэй саада тээ Москваhаа ерэhэн тусгаар экспедици тус асуудалые шэнжэлжэ үзөөд, зохихо материалнууд бэлэдгэдэhэн байгаа. Зүгөөр мүнөө үедэ эдэ документнүүд тухай бидэнэр юушье мэдэнэгүйбди. Уhалууриимнай энэ түхеэрэлгэ hэльбэгдэн заhагдаха юм гү, али үгы гү мэдэгдэнэгүй.

Үйлэдбэриин имагтал Баргажанай управленидэ 24 мянга шахуу гектар уhалагдадаг газар бии. Тэрэнэй хахадынь хахалагдадаг газар юм. Зүгөөр машинагүй дээрэhээ, уhалууриимнай түхеэрэлгын орхигдошоhон дээрэhээ, мүн тэрэнээ шадажа хэрэглэдэггүй дээрэhээмнай, бодото дээрээ багахан талмай газар уhалагдана, харин Баргажанай уhалагдадаг газарhаа бидэнэр уhалагдадаггүй газарта орходоо 1,5 дахин ехэ ургаса абадаг hэмди. Иимэ байдал имагтал манай Баргажанда үзэгдэнэ бэшэ. Буряад оромнай уhалагдадаг газарайнгаа талмайн талаар Россингаа Федерациин республика, областьнуудай дунда хоёрдохи hүури эзэлнэ. Хэрбээ уhалагдадаг газараа партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын, Никита Сергеевич Хрущевой өөрынь эрилтэ табидагай ёhоор, зүб hайнаар хэрэглээд байгаа hаа, манай республика сагай уларилай ямаршье байбал, жэл бүри hайн ургаса таряа хододоо абаха аргатай болохо юм. Буряадай колхоз, совхозууд уhалагдадаг газар дээрэhээ кукурузын тарилгын бүхы талмайhаа мүнөө жэл абаhанда орходоо хоёр дахин ехэ кукурузын силос абажа шадаха, 4 дахин ехэ саахарай свёкло, 1,5 дахин ехэ хартааба, 2 дахин ехэ огородой эдеэ абажа шадаха юм.

Харин теэд уhалагдадаг газарые ашаглаха тухай асуудал энээнhээ урда тээ тон удаанаар шиидхэгдэдэг hэн. Жэшээнь, манай Баргажанда ...

...син Федерациин хүдөө ажахын продукт үйлэдбэрилэн бэлэдхэдэг министерствые туйhан байгаа. Теэд эдэ асуудалнууд шиидхэгдэнэгүй. 1964 оной арадай ажахын түсэб соо манай совхозуудта социально-культурна эмхи зургаануудые байгуулхаар хараалбал hайн hэн.

Баhа нэгэ асуудал. Газар тарялангай болон мал ажалай хүдэлмэриие оньhожоруулха тушаа мэдээжэ зэргын ажал манай республикын колхоз, совхозуудта hүүлшын жэлнүүдтэ хэгдээ. Би өөрөө 10 гаран жэл соо hаалишанаар хүдэлнэб. 8—10 жэлэй саадахи үеынхитэй сасуулбал мүнөө жэшээлэшэгүй hайн байдалда ажалланабди. Гэхэтэй хамта, мал ажал дээрэхи хүшэр хүшэ хүдэлмэримнай даншье удаа...

Уран зурааша А. Сахаровская.

СССР-эй Верховно Соведэй
ТОГТООЛ
СССР-эй 1962 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тушаа тоосоое баталха тухай

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

СССР-эй 1962 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тушаа тоосоое оршыень 84.306.174 мянган түхэриг, гаршыень 82.154.194 мянган түхэриг, оршонь гаршаhаа 2.151.980 мянган түхэригөөр ехэ байхаар баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1963 оной декабриин 19.

Н. С. Хрущев Алжирай партийно-правительственна делегациин гэшүүдтэй уулзаба

КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Национально-сүлөөрэлгын фронтын Политбюрогой гэшүүн, Национальна суглаанай Түрүүлэгшэ Хадж Бен Алла түрүүтэй Алжирай Арадай Демократическа Республикын партийно...

Дабталга:

Элдин талын аялга

Выставкэhээ репортаж

Эндин эндин тэмээгээ
Эмээлүүлхэжэ мордолойб,
Эжы аба хоёроо
Уйлуулхажа мордолойб, —

гэhэн буряад дуунай уянгата аялга дуулаагүй ехэ наhатан олдохо аал? Магад тэдэнэй нэгэ зариманиинь бэри болоходоо энэ дуугаар үдэшүүлэн, танигдаагүй айлай гэрэй богоhо алхан ороhон байгаа аалам.

— Иимэл байhан юумэл даа, — гэжэ залуу уран зурааша Дашанима Дугаровай «Басага хүргэлгэ» гэжэ зураг хаража байхадаа, уяранги хоолойгоор нэгэ буряад наhажаал эхэнэрэй хэлэхэдэнь, тус зурагай тон гүнзэгы уран шадабариие, нүлөөлхы хүсыень тэмдэглэн, гайхангүй байхаар бэшэ hэн.

И. Е. Репинэй нэрэмжэтэ Ленинградай уран зурагай, скульптура болон графикын институт түгэсхэhэн бэлигтэй залуу уран зурааша Д. Дугаровай выставкэ уран hайханай музейн зал соо нээгдээ. Эндэ Д. Дугаровай hүүлэй табан жэлэй туршада зураhан зурагууд табигданхай. Тэдэнэй тоодо дээрэ нэрлэгдэhэн, олондо нилээд мэдээжэ болоhон «Басага хүргэлгэ», гадна «Шэрүүн хизаар», «Түрэл нютагтаа» гэхэ мэтэ томо зурагууд, уран зохёолшо Х. Намсараевай портрет, хэдэн олон эскизүүд, hонирхолтойгоор гүйсэдхэгдэhэн жэжэшье зурагууд выставкэ харагшадай халуун анхарал татана. Энэньшье гайхалгүй гэжэ hанагдана. Яахадааб гэхэдэ, Д. Дугаровай зурагууд соо элдин талымнай аялга, арюун амисхаал, поэзинь, шэрүүншье hаа, түрэл арадайнь уряата дууниинь, тобшолон хэлэбэл, талымнай зоной жэнхэни шэнжэнь хурсаар, мартагдашагүйгөөр гаранхай.

А. Жалсанов

Дуунай замаар

Тэрэ үедэ Абида Арсаланов унтаха нойргүй хүдэлжэ, ород болон баруун ороной композиторнуудай оперонуудhаа гол шухала аринуудые шуналтайгаар сээжэлдэжэ оробо. Тэдэнэй нэгэниинь Ж. Бизегэй «Эрдэниин шулуу бэдэрээшэд» гэжэ оперohoo Надирай романс болоно.

Хоёр жэлэй туршада Абида Арсаланов бэлигтэй дуушан болохо байhанаа харуулжа, горитойхон алхам хэбэ.

Түрүүшын декадада бэлэдхэжэ байха үедэ М. П. Фроловой «Энхэ Булад-Баатар» гэжэ оперohoo үльгэршэ үбгэниие наадахые, гадна П. М. Берлинскиин зохёоhон «Баяр» гэжэ хүгжэмтэ драмаhаа Хутармаанай парти дуулахые залуу дуушанда дурадхагдаhан байна. Энэ этигэл найдабариень Абида Арсаланов эрхимээр харюулаа бэлэй.

1940 ондо Москва хотодо үнгэрhэн декадада Буряадай артистнар бэлиг шадабариингаа шалгалтые «Энхэ Булад-Баатар» гэжэ М. П. Фроловой опероор нээбэ. Залуу дуушан Абида Арсалановай дуулахые олон түмэн москвагайхид Ехэ театр соо нэрьемэ альга ташалгаар угтажа абаа бэлэй.

Буряадай түрүүшын декадада москвагайхид үндэр сэгнэлтэ үгөө hэн. Тиихэдэ манай ороной засаг түрэ Буряадай театрта эгээ дээдын шагнал — Ленинэй орден үгэhэн байна.

Түрэл арадайнгаа бэлиг шадабариие харуулhан шалгалтада мүн Абида Арсалановшье бага бэшэ хубитаяа оруулаа бшуу. Тиимэhээ залуу дуушан декадын hүүлдэ урма баяраар сэдьхэлээ халин, өөрынгөө дуратай хэрэгтэ хамсыгаа шуужа ороо hэн.

Абида Арсаланов дуулаhан дуугаараа мүнөө үеын совет хүнэй сэдьхэлэй байдал, тэрэнэй баяр зугаа, жаргал, мүн гуниг харуулхые оролдодог, hанаhандаа хүрэдэгшье гээшэ.

1946—1947 онуудта Абида Арсаланов Москвагай консерваторидо hуража, шадабаряа дээшэлүүлжэ ерээ hэн.

Энэ үедэ шэнэ шэнэ дуунуудые бэлдэжэ, республикынгаа бүхы нютагуудаар ябажа, концертнүүдые табидаг байгаа. Хүдөө нютагhаа ургажа гараhан хүбүүн тула, Абида Арсаланов эхэ нютаг, ажал хүдэлмэри тухай дуулаха дуратай. Дуулахадаашье үнэн зүрхэнhөөнь гаража, дууниинь дура сэдьхэл татама ирагуу hайхан аялга болон, хүн бүхэнэй ухаанда хүсэл зориг түрүүлжэ, холын зам руу дуудадаг бэлэй.

Түрэл арадайнгаа уран hайханай хүгжэлтэдэ хэhэн ажалынь үндэрөөр сэгнэгдэжэ, 1946 ондо Абида Арсалановичта Буряадай республикын габьяата артистын нэрэ зэргэ олгогдоhон байна.

Эдэ жэлнүүдтэ Алас-Дурна хизаарай хото городуудаар гастрольдо ябалсажа, оюун бэлигтэ буряад дуушан байhанаа үшөө дахин гэршэлээ юм. Гадна Монголоор ябахадаа, дэлхэйн оронуудай дуунуудые дуулажа, олон түмэниие hонирхуулhан байна.

hүүлэй жэлнүүд Абида Арсалановай аялга дуундань шэнэ жэгүүр хүсэ оруулаа. Эгээ энэ үедэ ород, буряад болон баруунай композиторнуудай оперонуудые Буряадай Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрта табихада, зан абаряараа бэе бэеhээ тад ондо ондоо геройнуудые наадаха ушартай болодог байгаа. Жэшээлхэдэ, С. Ряузовай «Саяанай хормойдо» гэжэ оперодо Даша хүбүүн, үгышье hаа, Ш. Гуногой «Фауст» гэжэ оперо соо Фаустые наадаhан, тиихэдэ Б. Ямпиловай «Булагай эхиндэ» гэжэ оперодо инженер Нарандайн, А. Бородиной «Игорь тайжа» гэжэ оперодо Владимир Игорьевичые гү, али П. Берлинскиин «Баяр» гэжэ хүгжэмтэ драмада Хутарманиие, П. Чайковскиин «Евгений Онегин» гэжэ оперодо Ленскиие, А. Драгомыжскиин «Русалкада» Князиие — эдэ олон оперонуудай геройнуудые харагшад, шагнагшадай үнэншэмөөр наадаhан байха юм.

Илангаяа композитор У. Гаджибековай «Аршин Мал-Алан» гэжэ хүгжэмтэ комедидэ hүбэлгэн шадамар Аскер гэжэ азербайджан хүбүүнэй ролиие бэлигтэй шадамараар гүйсэдхэhэн байна.

Хори гаран жэлэй туршада А. Арсаланов жараад шахуу оперонуудта наадажа, жараад ондо ондоо абари зантай геройнуудые гүйсэдхэhэн байна.

Буряадай уран hайханай искусствын хоёрдохи декадада А. Арсаланов хабаадахадаа [illegible] шан бэшэ, харин классическа оперонуудые мэдэхэ, тэдээн сооhоо олон образуудые хүнэй үнэншэмөөр сценэ дээрэ гүйсэдхэhэн. Владивостогhоо Москва хүрэтэр ябажа, арад түмэниие hонирхуулhан мэдээжэ дуушан болоод ябаа бшуу.

Мүнөө Абида Арсалановта РСФСР-эй габьяата артистын нэрэ зэргэ олгогдонхой.

Ямар түсэбтэй, юу бэлдэжэ байнабта гэжэ асуухада, Абида Арсаланович иигэжэ хэлээ:

— Энэ hарын hүүл багаар харуулагдажа байгаа А. Серовой «Юдифь» гэжэ оперодо Вагуагай ролиие, мүн Франциин композитор Л. Делибэй «Лакмэ» гэжэ оперодо Джеральдын парти дуулахые бэлдэжэ байнаб.

РСФСР-эй габьяата артист Абида Арсаланов театрай сценэ дээрэ хорин табан жэлэй [illegible] хүдэлжэ байна. А. Арсаланов зохёохы хүсэн түлэг наhан дундаа ябана. Саашадаа хэхэ хэрэгынь ехэ, ургаха замынь ужам [illegible].

Д. САМБАЦЫРЕНОВ, З. ГОМБОЖАБАЙ.

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур.
1963 оной декабриин 21.

ТҮРҮҮЛЭГШЫН ҮДЭШЭ

(ЗУРАГЛАЛ)

Газаа харанхы, саһан бургана, хуйлааһан һалхин дэмы дэмы эшхэрнэ. Хүнэй магнайе сооро үлеэжэрхихэнь гээшэ гү гэхээр. Тэты даа, хүй .. болоол байна, ёһотой үбэлнай .хи..ба. Саһан бага, шарга тэргээршь ябахын аргагүй, Хэжэнгэ гол мүльһэн хабхагаар хушагдаа. Хуу..ам гээшэнь! Наранай гараха үеэр бүри жабарханшье тооһордог болоо, шэхэ, хасар шэм гүүлээдшье аба: . Дондок Санхирович пальтого хэдэрнэ.

Телефон жэнгирбэ. «Алло, алло, аа, сайн байна, Дондок Дашиевич, али нэрэт. гэхэ юм гү? Гэрһээ гүт? Һонин ..уб? Юун?... Совхозрабкооп тухай гү?... Үгы, тэрэ Шевчугта хэлэгдээ юумэл. Наймаалхагүй гэжэ гү? Архи уухал гээ һаа, эдэш тогтохо торо..огүй, юумэ бэшэ аал... Наймаалаг лэ» гэһэн хөөрэлдөөн эхилбэ. Ушар юуб гэхэдэ, Хэжэнгын совхозой хүдэлмэрилэгшэ сомсоведэй түрүүлэгшэ Дондок Санхирович Бадмаев хоёр һаяхан сельпогой баазада асарагдаһан нэгэ машина архи тухай хөөрэлдэжэ байбад.

«Хүхэ архиншад, ажал хэнгүй ябаашад үсөөрөө. Хүнүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха тухай хэлсэнэбди, ябуулнашьебди. Архиин үгы һаа, ямар байха һэмди гээд зарим хүнүүд, илангаяа һамгад, хэлсэдэг. Үнэндөө архи үгы болгожорхёо һаа?.. Тэрээгээр бэшэл даа, хүмнай өөһэдөө үнэн сэхэ мэдэрэлтэй һаа, дэмы дэмы хатуу харада хазаарлуулхашьегүй бэшэ юм гү». Иимэ бодолнууд Дондок Санхировичай толгойдо ороно.

Хүндэ этигэхэ гээшэш һайхан заншал. Сомон зүблэлэй түрүүлэгшэ болоһоор Дондок Санхирович хэды олон хүнүүдээр, хэды олон хуби заяантай ушараа гээшэб! Мэнэ һаяхан, энэ зун лэ даа,ажал хэдэггүй хүнүүдэй список табилган болобо. Найман хүнэй нэрэ Дондок Санхировичай саарһан дээрэ бэшэгдэнхэй. Чулков Иван... һая гуша гаража ябаһан хүн, һамгатай, үхибүүтэй. Тэдэ аяар хэды онһоо хойшо гээшэб?—нэгэ газарта үни тогтожо хүдэлдэггүй, эндэ тэндэ һүрөөд лэ ябадаг: үмсэдэ гэр баридаг, архи уугаад зайгуултадаг юм.

Үглөөдэрынь Иван Чулков сомоной түрүүлэгшэдэ ороод һууба. Нилээдшье удаан хөөрэлдэжэ, олон лэ юумэ хэлсээ. Иван ойлгоһон лэ хэбэртэй аад, һүүлдэнь үшөөл хүнэй үгэ дуулахагүй шэнги болохо.

— Зай, Иван, заахан үхибүүд б..эбди. Сэхэ хэлсэе, ажаллаха хүн гүш, али үгы гү?—гээд, Дондок Санхирович хатуурхан алдаба.

— Хүдэлхэ бэд даа, хүдэлхэб. Намда найдагты, нээрээшье... гээд, Иван доро, дээрэ ороно.

Чулковой гараһан хойно Дондок Санхирович олые бодобо. «Энэш яһалал ажаллажа шадаха хүн аад, хайшан гэгшэб? Залхуурантана ха даа. Мүнөө хөөрэлдөөшэмнай хии талаар һалахагүй бэзэ».

...Олон хоногшье үнгэрөөгүй. Иван ажалда (рожо, түбхинэбэ. Дархан, уран гартай хүн даа гэжэ тэрээн тухай хэлсэхыень Советэй түрүүлэгшэ дуулаад, «болоо, болоо» гээ һэн. Иваниие сүүдлээд, сүлэжэрхихээр лэ байгаа, теэд тэрээндэ үшөө этигэжэ, удаан хөөрэлдэһэнэй аша үрэ гараба ха юм. Мүн бэшэншье тиимэшүүл—Дагбаев, Кривошеев, Обутов, Зориктуев, Гарбаев, Жамбае.. гэгш..—булта ажалтай болонхой, һайнаар хүдэлнэ.

Дондок Санхирович Бадмаев — Хэжэнгын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ. Энэ тушаалда ажаллаһаар найман жэл болоо ,байна. Найман ..эл... Арадай этигэл, найдабариие найман жэлдэ харюулжа ябана. Аймсоведэй депутат.

—Дондок Санхирович тухай хөөрэнэ гүт? Ходо.. сүлөөгүй, ажал, гээд хайрадаг хүн байха,—гэжэ тэрээн тухай нютагайхидынь хөөрэхэ.

Советүүдэ.. ажал... Сомон зүблэл—арадай засагай эхин. Депутадууд, саг үргэлжын комиссинууд, сесси. Советэй ажал хүдэлмэри яаһан ехэ гээшэб! Тэрээн тухай абаһаар хөөрэжэрхихэ юумэн олдоод орхихогүй. Уялга, түсэб, дүүргэлтэ... Эдэ бүгэдые тиигээд иигээд дүүргэгдээ, тэды эды процент болоо гээд лэ, саарһан данса соо бэшээд лэ һуухадаш болохо юм даа. Теэд үнэндөө юун хэгдээ гээшэб? Арад зоной аша туһа, ... Үд.. бүри элдэб жэжэ ..эрэгүүд..., теэд ..ожэл хэрэгүүдһээ а..уехэ юумэ бүтэдэг бшуу. Хараад үзыт даа, Хэжэнгэ тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохын түлөө тэмсэнэбди. Гэр байрануудта заһабари хэгдэнэ, тосхоной үйлсэнүүдтэ 10-аад мянган модон һуулгагдаа, ..олисаднигууд бүтээгдээ, шэнэ барилга үндынэ.

Комиссиин түрүүлэгшэ Гыван Дымбылович Дымбылов Хэжэнгын хоорой ажалые магтана. Нээрээшье хоорто гэжэ национальна 60-аад костюм ..баабди. Национальна инструментнүүд: хуур, лимбэ, шаанза. Юрэдөөл арбан хүнэй наадаха инструментнүүд, ёһотойл оркестр. Энэ бүхы хэрэгтэмнай хоёр мянган түхэрин ошоо. Ажал хэжэ амжалта туйлажа шадаа һаань, юуншье гамгүй ха юм. Хэжэнгын хоорой дуулахые шагнаа һэн гүт?

Богонёор хэлэхэдэ, хэхэ юумэншье ехэ.. байна. Нарһатын сомсоведтэй мүрысэнэбди. Хүдөө ажахын продукт бэлэдхэхэ ,гүрэндэ тушааха, налог, страховани суглуулха түсэбүүдээ үшөө сентябриин 1-дэ дүүргээ һэмди. Хүн зоной культурна эрилтэ... Энэл асуудал һүүлэй үедэ бидэнэй һанаанһаа гаранагүй. Гэбэшье дутуу юумэн олон лэ байна. Дондок Санхирович орой болотор сомсовет соогоо һууна. Хэжэнгын дунда һургууляархин үглоодэр багша Агван А..ржанаевич Аюржанаевай хүтэлбэри доро Бахалайтын гүүртэ ошожо, наада табихань. Нүхэр Аюржанаев уласхоорондын байдал тухай элидхэл хэхэ ёһотой. Ошожо хөөрэлдэхэ болоо. Бахалайтын гүүртын байдалые өөрөөшье хаража ерахэб. Гангын гүүртын түрүү һаалишан депутат Юмжаб Дамбаевһатай хөөрэлдэхэ шухала.

Үйлсэдэ хүйтэн гээшэнь. Теэд Дондок Санхирович яаралгүйхэн гэр тээшээ алхална. Юундэшьеб, ажал хүдэлмэри тухай бодол толгой сооһоонь гаранагүй. Иимэл сүлөөгүй, ажал хүдэлмэри хэһээр лэ, оролдоһоор лэ үнгэржэ ябаһан наһан. Коммунист, депутат, сомон зүблэлэй түрүүлэгшэ гэр тээшэ гэшхэлнэ.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

шадай хонин ...то.

...агнаалга тухай хөөрыт, бидэнэр бултадаа гүйнабди, — гэлдэнэ.

Үхибүүдэй гүйлтада арсажа яагаад болохоб. Дампи үбгэндэ хөөрэхэ юумэн яһалаш бии ха юм.

— Нэгэтэ намар Ошойн жалгада агнаа һэм, — гээд суута ангуушан эхилбэ.

Тэрэниие тойрон байгаа олон багашуул гансата аниргүй боложо, анхаралтайгаар шагнана.

Хээрэ агнажа ябахадаа сагай ошоһые обёорхогүй юм. Тиин нэтэ мэдэхэдэм, гэртээ бусаха сагни дүтэлшэһэн байбал. Хэрмэ, булгадниишье амаргүй олон даа.

Гасалан дайралдахадаа, иимэ ушар болоо юм. Үглөө гэртээ бусаха болоод байхадаа ээлжээтэ агнаалгада гарабаб. Һүниндөө бишыхан хярмаг саһан ороһон байба. Отогһоо зүүн тээшэ ошожо ябатараа, булганай шэнэхэн мүр үзэжэ, «минии болохол бэзэш» гээд шэбшэнэб. «Хэрмэшэ» гэдэг нохоймни булгашал ха юм даа. Ябажал мэдэбэб. ... болгоомжотойгоор лэ алхаха шухала. Үгы һаа...

Нохойдоо дүтэлбэб. Зүб лэ даа, булган. Юрэдөө булган гээшэмнай айхабтар солбон, хараа бараагаа харуулангүй һүрэжэ байдаг юм. Илангаяа шархатабал, тогтохо гэжэ байхагүй. Галзуурһан шэнги модоной гэшүүһэдээр дүүлин, нюдэ сабшаха зуура үгы болошохо.

Тэрэ булга буудахадаа, шархатуулжархёо хаб, халишабал даа. Нөхой хойноһоонь. Бишье шадал мэдүүлжэ табиишооб.

Гүйдэл дундаа ташалан газарта хүлөө алдажа, доошоо хиидэшэбиб. Баруун хажуумни халуу бутараад абахадал гэбэ. Обёоронгүй гүйжэ бодоһоор булганай зүг тээшэ харабаб. Нилээд холо нохой хусана. Гүйжэл мэдэбэб. Шархатаһан ан тогтошонхой...

Үнэхөөрөө ехэ һайхан хара булган һэн. Одоол мүнөө отог тээшээ гэшхэлэн ябахадаа, баруун хажуу... ...хөөрөөтэ дүүргээд, Дампи... гааһаяа гаргажа, тамхи нэрэ...

В. Галсан...

Үбэлэй хүйтэн аймшагтай бэш...

596-дахи ДЭУ-гэй (Яруу... барилгын хүдэлмэришэ... коллектив 8 машинын б... таамжатай шулуун гараж дү... рэн түхеэрэлгэтэйгээрнь бар... жа, ашаглалгада оруулб... Тэндэнь слесарна болон т... карна мастерскойнууд бии.

Мүнөө харгын эксплуата... циин участогайхид харгы ба... рнха хайр бэлэдхэнэ. Хай... зөөхэ дүрбэдэхи кварталайн... гаа түсэб декабриин 20-д... дүүргэхэ хүсэл эрмэлзэлгэтэй... гээр тус участогайхид ажалла... на.

В. Байбородин.

1

Ужам һаруул цех соо орохоо, абаһаар мотоорнуудай түрөөн, нүрөөн дуулдажа, нэгэ томохон автогаражай машинануудай аян замдаа гарахынгаа урда тээ мотоорооо туршажа байһандал үзэгдэхэ. Үнэн ёһодоо энэмнай тиимэ бэшэ, заводой шэнэ цехэйхид өөһэдынгөө уран гараар бүтээһэн мотоорнуудаа туршажа, шалгажа үзөөд, автокранда табихын тулада нүгөө цехтээ үгэдэг байна. Улаан-Үдын «Электромашина» заводой эгээл залуу—электромеханическа цех байгуулагдаһаар хоёр жэлэйнгээ ойе шэнэ жэлэй эхиндэ тэмдэглэхэнь. Үнгэрһэн хоёрхон жэлэй туршада тус цехэй коллектив горитой амжалта туйлажа хуушанай зарим цехүүдэй урда гаранхай. Энэ цехэй ..луушуул, комсомолшууд түрүүшынгээ жэлдэ 150 электродвигатель гаргаһан байгаа һаа, мүнөө тэрэнээ аяар 400 хүргоо. Цехэй хүдэлмэришэн бүхэн урма зориг, эдэбхи үүсхэл гарган, шадамар бэрхээр, габшагай солбоноор ажаллана. Иимэл хадаа түсэбтэ даалгабаряа хододоо үлүүлжэ, бусад цехүүдэйнгээ дунда үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхана ха юм. Жэшээнь, токарь Василий Борисюк гэгшын ажалые абаад үзэе. Цехэй залуушуулай дундаһаа шалгаржа, замай залууршан болоһон Василий коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэһэн байна. Иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ яагаад хүртөө юм гээд һонирхоходо:

— Нүхэр Борисюк ажалайнгаа бүтээсые 18 процентээр дээшэлүүлээе гэһэн социалис мүрысөө үүсхэжэ, цехэйнгээ залуушуулые шэнэ орьёл өөдэ ударидажа ороһон юм,—гэжэ тус цехэй начальник М. В. Чекалов хөөрэнэ.

Шэнэ цехэй шэнжэ шарай

Залуу хүн зориһондоо гэдэгтэл Василий Борисюк ажалдаа үдэр бүри амжалта туйлажа, үетэн нүхэдэйнгөө дунда үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхажа эхилээ бэлэй. Тиигэжэ габшагай бэрхээр ажаллажа ороһон Василий уданшьегүй өөрынгөө хэһэн детальнуудые техническэ шалгалтагүйгөөр тушаадаг болоһон байгаа. Эдэбхи ехэтэ энэ замай залууршанай һайн һайхан үүсхэлые халан абагшад цехэй залуушуулай дунда сахилгаан мэтэ түргэнөөр дэлгэржэ эхилээ һэн. Цехэй түрүүшүүл токарь-карусельщик А. Тайнов, И. Яковлевай хүтэлбэрилдэг гагнууршадай, шэрдэгшэдэй бригадынхид коммунис ажалай бригада, ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэхынгээ хажуугаар, шэнэ, түрүү үүсхэл дэмжэжэ, гаргадаг продукциингаа шанарые дээшэлүүлхэ, үнэ сэнгыень хямдаруулхын түлөө тэмсэжэ эхилһэн байгаа.

Арадайнгаа ажахыда һайн шанартай продукци ехээр үгэхэ гэһэн тус цехэй залуушуулай тангариг бултанай зүгһөө һайшаагдадаг, магтуулдаг болоһон юм. Цехэй бүхы бригаданууд ажал хүдэлмэреэ нэгэ нарядаар хэжэ, хүн бүхэн шэнэ шэнэ мэргэжэл шудалдаг, дүршэдэг болоһон байна. Юуб гэхэдэ, нэгэ мэргэжэлээр ажаллаһан хүдэлмэришэн ондоо мэргэжэлтэй хүнэй хэхэ ажалые өөһэдөө хамтаржа бүтээхэ болодог ха юм. Энэ талаар Антонида Наливко гэгшын ударидадаг бригада бултанһаа түрүүлэн хоёр, гурбан мэргэжэлтэй боложо шадаа. Эдэ бүгэдын ашаар залуу цех урдаа табигдаһан даабари, түсэбүүдээ болзор соонь дүүргэхэһээ гадна, хараалагдаһан түсэбһөө гадуур продукци гаргадаг болоһон намтартай. Энэ амжалта миин өөрөө ерээ бэшэ, харин цехэй хүдэлмэришэн бүхэн ажалдаа шэнэ, түрүү арга нэбтэрүүлхые эрмэлзэдэг, ухаалан зохёолго, уралан нарижуулгада эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсадаг болоо юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус цехэй 39 ухаалан зохёогшод ажалдаа 47 уралан нарижуулга нэбтэрүүлжэ, аяар 11340 түхэриг алмалта үгэһэн байгаа. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо уралан нарижуулгын 30 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэг... 15 мянган түхэриг алмагдаа... на.

Заводой шэнэ цехэй хүдэлм... шэд амжалтаараа һанаагаа ... рангүй урагшаал—шэнэ ... өөдэ шуумайжа, һара, кварта... риингөө түсэбые үлүүлэн ... гэхын хойноһоо шармайн ор... но. Һаяхан заводой энэ т... цехтэ коммунис ажалай цех ... хүндэтэ нэрэ соло олгогдожо, ... коллективые үшөө үндэр бүт... шэнэ амжалта тээшээ урялб... юм. Энэл даа. томо заводой з... цехэй унтаршагүй үүсхэлтэ ... лайнь баатаршалга, амжалта...

Е. Голубе...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. То... Василий Борисюк. 2. Комм... ажалай ударнигууд Галина ... хина, Галина Карпова гэг... ажалдаа.

Л. ПШЕНИЧНИКОВЭЙ ф...

12 ҮДЭРӨӨР УРИДЛАБ...

Улаан-Үдын «Электромашина» заводой коллектив декабриин ... валова болон товарна продукци гаргалгаар, мүн автокран, электро... тель бүтээхэ талаар жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Тус коллектив жэл... хүрэтэр түсэбһөө гадуур 306 мянган түхэригэй продукци гаргаха ... Тэрэ тоодо «К-61» маркын 47 автокран, 100 киловаттай 98 электр... гатель гаргаха юм. Тэрэшэлэн 80 тонно шэрэм шудхаха.

1963 ондо «Электромашина» завод ажалай бүтээсэ дээшэлүүл... сэбөө 103,5 процент дүүргээ. Бүхы продукциингаа өөрын үные тү... хараалагдаһанда орходоо 40 мянган түхэригтэ ехээр хямдаруулһан б...

Кран бүтээлгын цехэй (начальнигынь И. Е. Перелигин) колл... эрхим амжалта туйлаа. Энэ цехэйхид ноябрь һарын хүдэлмэрии... гөөр, заводой дирекци болон профсоюзай комитедэй дамжуулгы... тугта хүртэһэн байна.

Гадна электромеханическа, шудхалгын, инструментальна цехүү... жэлдэ һайнаар хүдэлөө.

И. Нови...

заводой кадрнуудай таһагые даа...

Хүдөөгэй парторганизацинуудай секретарьнарай семинар

Байгша оной ... декабриин 19—20-ной үдэрнүүдтэ колхоз, совхозуудай партийна комитедүүдэй секретарьнарай семинар Улаан-Үдэдэ болобо. Семинарта 120 хүн хабаадалсаа. «Хүдөө ажахын продукци абалгые саашадань ехэдхэхын түлөө тэмсэлдэ ажахын жэлэй дүн ба хүдөөгэй партийна организациин зорилго» гэһэн элидхэл КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Л. В. Власов** хээ.

Республикын хүдөө ажахын продукци абаха, бэлэдхэхэ министрэй орлогшо нүхэр **С. Г. Довгань** —«Ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулха гол шухала зорилго тухай» семинарта хабаадагшадта хөөрэжэ үгэһэн байна.

«Наукын туйлалта болон түрүүшүүлэй дүй дүршэл гүнзэгыгөөр шудалха» гэһэн элидхэл КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша нүхэр **И. П. Зинчинко,** «Хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо гол зорилго» гэһэн элидхэл республикын хүдөө ажахын продукци абаха, бэлэдхэхэ министр нүхэр **В. И. Дубровский** хэбэд.

Декабриин 19-дэ КПСС-эй обкомой болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **Б. С. Семенов,** ВЛКСМ-эй обкомой секретарь нүхэр **С. Ф. Иванов,** хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой секретарь нүхэр **Е. Ф. Мельничук,** КПСС-эй обкомой секретарь, соёл сурталай таһагые даагша нүхэр **Д-Н. Т. Раднаев** гэгшэд семинар дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

Үсэгэлдэр партийна организациин секретарьнар хүдэлмэриингөө дүй дүршэл халан абалсаа. Тэрэшэлэн Ивалгын туршалгын-үйлэдбэриин ажахыда ошожо, мал ажал дээрэ түрүү арга хэрэглэлгэтэй танилсаа.

Семинарай эсэстэ уласхоорондын байдал тухай лекци уншагдаһан байна.

Л. Анцифиров.

Баргажанай һонин

Үнинэй коммунистнуудай суглаан декабриин эхеэр Баргажанда зарлагдажа, хүдөө ажахыгаа хурдан түргөөр хүгжөөхэ, хүн зоноо коммунис ёһоор хүмүүжүүлхын тула юу хэхэб гэһэн асуудалаар дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо. Илангаяа залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулжа, партиин, мүн үнинэй коммунистнуудай түүхэтэ ажал ябуулга, шэн габьяата тэмсэл болон ажабайдалай тодорхой жэшээ дээрэ Эхэ орондоо, түрэл арадайнгаа хэрэгтэ үнэн байхаар тэдэниие зоригжуулжа байха хүндэтэ уялгаяа бэелүүлхэ тухай үргэнөөр хэлсээ.

Мүн эндэ соёл культурын ... дэлмэрилэгшэдэй суглаан бол... дүүрээ. Соёлшод үбэлэй ... культурын эмхи зургаану... хүдэлмэриие дэлисэ ехэтэй... ябуулха, ушарһан дутуу ду... нуудаа түргөөр зайсуулха ... жээнүүдые хараалһан байна. ... лай үбэлжэлгэ дээрэ хүдэлжэ... һан ажалшадые соёлой та... хангаха тухай хөөрэлдөөн бол... Культурын байшангууд, биб... текэнүүд, культбаза болон ул... булангууд энэ талаар гор... ехэ хүдэлмэри ябуулжа бай...

Мүн ерэхэ жэл үнгэргэг... уран һайханай харалгада бэ... хэхэ асуудал зүбшэн хэлсэг...

М. Нимае...

Гүрэнэй дотоодын 3 процентнэ
ШАЛГАХА ТА...

1963 оной ноябриин 30-да Ташкент городто болоһон 96-...
Урьһаламжын бүхы арбан долоон разрядта сериин болон облигациин уд...

Сериин №№	Облигациин №№	Шүүбэриин хэмжээн түхэригөөр	Сериин №№	Облигациин №№	Шүүбэриин хэмжээн түхэригөөр	Сериин №№	Облигациин №№	Шүүбэриин хэмжээн түхэригөөр	Сериин №№	Облигациин №№
000852	11*)	1 000	014209	1—50	40	035454	47*)	500	053921	36*)
001511	1—50	40	015576	1—50	40	035741	49*)	500	054619	09*)
002811	07*)	500	015868	04*)	500	037014	23*)	500	055846	29*)
002994	1—50	100	015955	09*)	500	037713	1—50	40	056001	1—50
003286	03*)	500	017377	36*)	500	039590	14*)	500	056077	14*)
003320	1—50	100	018103	1—50	40	039702	03*)	500	056526	31*)
003331	16*)	500	019159	1—50	40	040709	30*)	500	057287	17*)
003756	32*)	1 000	019317	25*)	500	040785	17*)	2 500	057953	31*)
004078	13*)	1 000	020662	39*)	500	043231	1—50	100	058248	18*)
004668	1—50	40	021430	35*)	500	044146	36*)	5 000	059077	1—50
004710	10*)	1 000	023191	1—50	100	044353	1—50	100	059359	15*)
005970	27*)	500	023236	34*)	500	044781	47*)	2 500	060319	12*)
006173	1—50	40	026234	11*)	500	045461	21*)	500	060544	38*)
006681	1—50	40	026622	16*)	500	045732	1—50	100	061304	25*)
006728	12*)	1 000	027575	07*)	500	045822	1—50	40	061884	44*)
006845	44*)	500	027932	42*)	1 000	046040	1—50	40	062465	06*)
007104	1—50	40	029788	1—50	100	046811	1—50	40	062850	08*)
007361	1—50	40	030301	15*)	1 000	046823	32*)	500	063788	1—50
008263	1—50	40	030780	07*)	1 000	047273	14*)	500	064999	39*)
008763	1—50	100	031307	1—50	100	047960	37*)	500	065448	01*)
009444	1—50	40	031442	1—50	40	048094	47*)	500	065494	30*)
009457	09*)	500	031931	21*)	500	048268	17*)	500	067550	33*)
011265	1—50	40	031946	32*)	500	048975	30*)	2 500	068056	1—50
011350	1—50	40	032563	1—50	40	049664	16*)	500	068196	49*)
011717	1—50	40	033270	24*)	500	050994	1—50	40	069438	28*)
011883	30*)	1 000	033785	17*)	1 000	052363	11*)	500	069446	25*)
014037	28*)	500	034046	34*)	500	052597	47*)	500	069547	18*)
014109	10*)	500	034629	1—50	100	052667	46*)	500	069946	46*)
			034747	1—50	40					

Энэ сериин облигацинуудай үлдэгшэ 49 номерто тус бү...
Хорин түхэригэй облигацинуудай шүүбэри таблица с...
Арбан түхэригэй облигацинуудта шүүбэриин хахадынь ...
Шүүһэн облигацинуудай өөрынь үнэ шүүбэри соо ор...

Ажалшадай депутадууда...

Ком...

ХҮРӨӨГҮЙ ЭЗЭД, ХОЖОРҺОН ҮНЕЭД ТУХАЙ

...ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ али бүхы тэжээл бэлэдхэхэ үндэһэ һуури саг соонь байгуулжа шадаагүй. Тэрээнһээ уламжалан, энэ совхоздо үбһэ, һолоомон, силос, ороһо таряанай зүйл тон багаар бэлэдхэгдэһэн байна.

—Үглөөгүүр бага зэргэ халуулаа болоод, үнеэдээ һаялын гол уруу абаашажа адуулнабди. Һолоомо ууралда дэбтээжэ эдюулээ болодог һэмди. Тэрэмнайшье барагдашаба. Үдэшэниинь бурдууг буйлуулжа үнеэдтээ үгэнэбди. Энэмнайшье ээлтэй юумэ ха юм даа. Саанаһаа гүрэнэйл концентрат үгөөгүй һаань, хооһон болохо зэргэтэй болоогдоод байна,—гэжэ тус совхозой 2-дохи фермын зоотехник нүхэр Гынденов Тээгдын һү һаалиин гүүртэ дээрэ мантай уулзахадаа хөөрөө һэн.

Үдэшэ, үглөөгүүр үл залгаад, үдэртөө үбдэгсөө саһатай бэлшээридэ ябаһан үнеэдһээ ямар һүн гаралтайб даа. Энэ гүүртын 260 үнеэдэй хахадынь һаагдана. Тиихэ мүртөө арай шамай дунда зэргээр үнеэн бүхэниинь 2 литр лэ һү үгэнэ. Хүсэд ёһоор эдеэлүүлэгдэдэггүйһөө болоожо, олон үнеэдэй сагһаа урид шэргэхэ ушар үзэгдэнэ. Энэньшье гайхалгүй.

Дэбтээхэ һолоомогүй болошоһон дээрэһээ шарга дээрэ тодхоһон һолоомо ууралаар дэбтээдэг ханзанууд хэндээшье хэрэггүй үһа халаадаг түхеэрэлгэтэй гэрэй газаа хэбтэхэ юм. Гол хоолынь эгээ мүнөө бурдууг. Теэд бурдууг худхажа эһээлгэ оньһожоруулагдаагүй, тэндэхи хүдэлмэри хуу бар хүсөөр хэгдэнэ. Эндэхи бүхы үнеэдые бурдууг гараараа худхажа, хүнэгөөр удхан абажа эдеэлүүлхэ гээшэ амар бэшэ.

—Механигуудбди гэлдээд гүйлгэлдэхэ хүнүүд манда олон агша .Харин бурдууг оньһоор буйлуулха арга олыт гэхэдэ шэхэндээшье хабшадаггүй зон,—гэжэ энэ гүүртын үһа халаадаг түхеэрэлгые даагша нүхэр Сангажапов ехэл урмаа хухарангяар хэлэжэ байгаа бэлэй.

Энэ совхозой урдаа хараха юумэнь үнэндөө һүн ха юм даа. Үнеэдээршье яһала олон, тэдэнь хамтадаа 1600 гаран толгой. Гансахан энэ гүүртэ муу байдалтай бэшэ. Тус отделениин Могойн һү һаалиин гүүртэ бүришье задагай байдалтай. Үнгэрхэдөө үнеэдэйнь байра хүсэндөө ороодүй. Эндэ барандаа залуу һаалишад хүдэлдэг. Муу байдалаа тэсэжэ ядахадаа аймагайнгаа газетэдэшье бэшээд туршаа. Даб дээрэ эли бодо юумэ эндэ үшөөл хэгдээгүй.

Ойбонтын 3-дахи отделени һү һаалиин 2 гүүртэтэй. 320 гаран үнеэтэй. Тэдэнэй зуугаад шахуунь мүнөө һаагдана. Тэдээнһээ оройдоол 360 гаран литр һү үдэр соо һаана. Зарим һаалишад, жэшээнь, нүхэд Дымбрылова, Доржиева, Нинтоева гэгшэд бүришье доогуур тооной һү һаажа байдаг юм. Гадна һааһан һүнэйнгөө хахадһаань ехые тугалнуудтаа уулгадаг байна.

Һү абалга тушаа анхарал оролдолгын хангалтагүйгөөр табигдаһан ушар шалтагаан юу харуулнаб гэхэдэ, тус ажахы һү абаха, гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэ шадахаяа болёод байна. Нёдондоной хидо орходоо валовой һаалга зарим тэды ургалтатай байбашье, үнеэн бүридэ абажа хараа һаа, 1962 онойнгоо хэмдэ хүрэжэ бирахагүйнь. Үнеэдэйнгээ тоо толгойн олон болоһон, жэл ерэхэ тума үнеэн бүриһөө һү ехээр абадаг болохо зэргэтэй байһан ушарые эндэхид мартаха ёһогүй.

Үнгэрһэн 11 һарын дүн хаража үзэхэдэ, 1963 ондо 13450 центнер һү һаажа, тэрэнэйнгээ 9800 центнерынь гүрэндөө тушааха уялгатай байгаа. Харин декабриин 1-нэй байдалаар 11284 центнер һү һаанхай, тэрэнэйнгээ 8722 центнер тушаагаад байна. Иимэ жэшээтэйгээр һү һаалгые мүнөө үедэ «эмхидхэжэ» байһан зон декабрь соо эрид хубилалта хэжэрхихэнь тон бэрхэтэй. Жэлэй эхеэр тэдэнэй һайрхаһан гоё гоё үгэнүүдынь хиидэ хосорхонь.

Хүрбын совхоз хадаа Хориингоо управлени соо гээгдэнги, жэлһээ жэлдэ гарзада орожо байдаг ажахы мүн. Ойрын хоёр жэл соо гээгдэлһээ гараха, экономикоёо дэбжээхэ гэһэн хэмжээ ябуулгануудые саарһан дээрэ мүн зохёонхой. Мэнэ мэнэ гарахаяа байгаа шэнэ жэлдэ һү һаалга дээрэ эндэхид эрид хубилалта хэхэ зэргэтэй байна. Зүгөөр энээн тушаагаа хүрбөөрхин эртэнһээ бодомжолон үзэхэ зэргэтэй. Х... энэ сагаар эрид хэмжээ абаагүй... ерэхэ жэлдэ хойшолонтой б... мүн лэ тохёолдожо магад гэжэ ... тэмдэглэмээр.

Үшөө нэгэ зүйл тушаа хэл... байна. Хүрбын совхозоорхин, ... гаяа хүтэлбэрилэгшэд, мэргэ... шэнэ юумэ, һайн һайн арга ... хэрэглэхэ гэжэ оролдоногүй. ... жэшээ дурдая. Искусственна ... буйлуулдаг арга олдоһоор ү... тэрээн тухай үгэ хүүршье д... һээр яһала саг үнгэржэ байна... рин энэ совхоздо юуншье хэгд...

Эндэ искусственна һүн хэр... гү гээд асууя. Тон хэрэгт... совхоз үнгэрһэн 11 һарын т... 2296 центнер һайн һү тугал... уулгаад байна. Энэнь бүхы һ... һан һүнэй 20 процентнь ... Энэ тоо баримта тушаа бодом... гэжэ сэхэ дурадхагдамаар.

Кабанскын үйлэдбэриин упр... ниин һаалишад, ухэршэд болой... гэжэлтэд 1964 ондо һү ехээр ... мүрысөө эмхидхэхэ гэһэн ехэ ... үүсхэл гаргаад байна. Хүрбын... хозой һаалишад энэ үнэтэ үүс... бүгэдөөрэн дэмжэжэ, ерэхэ ... ондооханоор, эршэ хүсэтэй... абаһан уялгануудаа эрхэ бэшэ ... гэхээр хүдэлхэ бэзэ гэжэ на... дана. Юундэб гэхэдэ, энэ ... тэндэхи нэгэшье һаалишан хэ... дээ хүрөөгүй ха юм.

Г. ЦЫРЕТОРО...
манай тусхай кор...

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1963 оной декабриин 20.

УРАН ЗУРАГ. ТЕАТР. ДУУН.

УРАН ЗУРААШАДАЙ УЯЛГА НАПГИН

...өө совет арад үргэн далайгаар коммунизм байгуулха шиидхэхы алхамуудые хэкономикоёо шууд түргэн ...эхэтэй хамта ухаан сэдьхэ...ари ехэ дэбжэлтэ туйлажа ...ниинь хэндэшье мэдээжэ. ...үе сагта хүн зонойимнай ис...ада, тэрэ тоодо уран зураг...һан дурладаг болоһониинь ...гүй бшуу.

...э, уран зураашад, арадайн...имэ һонирхол, дурлалые ...жэ, ажал хүдэлмэреэ эрхил...даар бүхы хүсэлэл оролдол...шэглүүлнэбди. Манай рес...кын уран зураашадай ...графика, скульптура болон ...жанрнуудта туйлаһан за...эды амжалта, мүн дутагдал...ые тухай тобшоор тогтохо ...бии.

...ай түрэл коммунис партиин, ...имир Ильич Ленинэй совет ...ствын хүгжэлтэдэ онсо ан...аа хандуулдаг байһаниинь ...жэ. КПСС-эй ЦК-гай ию... Пленумэй һүүлээр энэ ан...ынь илангаяа хурсаар мэ... байнабди. Ушар тиимэһээ ...дэлисэтэйгээр хүдэлхэ, хүдэлмэреэ шэнээр эрхилхэ ...мнай ойлгосотой. Энэ хадаа ...э арадайнгаа коммунизмын ...тэмсэлдэ оруулха хубита... болохо бшуу.

...най үргэн уужам Россиин ...рациин уран зураашад ерэ...элэй апрель һара соо 10 зо...ложо хубаараад, тус тустаа ...вкэ эмхидхэхэ юм. Буряа...уран зураашад Алас-Дурна ...зонодо орожо, Хабаровск ...до эмхидхэгдэхэ выставкэдэ ...даха байна. Мүн тэндэ Ш...э-Сахалинай, Камчаткын, Ма...най областьнуудай, Яхадай ...Р-эй, Приморнин болон Ха...скын хизаарнуудай уран ...шадай элдэб жанрай зура... табигдаха, зүбшэн хэлсэгдэ...йна. Энэ выставкэ хадаа ма...уран зураашадта ёһотой шал... болохо юм. Яахадааб гэхэ...эндэ табигдаһан зурагуудта үгтэһэн сэгнэлтэ манай бүхы уран зураашадай һүүлэй жэлнүүд соо хэһэн ажал хүдэлмэриин сэгнэлтэ болохо бшуу. Тиимэһээ уран зурагуудаа али бүхы талаһаань — удхыньшье, уран һайханайньшье талаар гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэжэ, онсолон хараадаа абаха болонобди. Энэ тон харюусалгатай ажал хүдэлмэри юм.

Теэд манай уран зураашад зональна выставкэдээ ямар зурагуудтай ерэхэеэ байнаб гэжэ хаража үзэе.

Бэлэдхэгдэжэ байһан уран зурагуудаймнай олонхинь түрэл республикынгаа хүн зоной баатарлиг ажалые харуулгада зорюулагданхай. Мүн манай хүдөө тосхон. хото городуудай шэнжэ түхэлэй хубилалта, хүн зонойнь һайхан сэдьхэл бодол тухай темэдэ олохон томо уран зурагуудай гүйсэдхэгдэһэниинь гайхалгүй. Гадна выставкэ дээрэ ажалай баатарнуудай портредүүд. хэдэн театральна шэмэглэл, арадай урашуулай бүтээһэн зүйлнүүд табигдаха.

Графикын жанрта бүтээгдэһэн олохон зохёолнуудые тус выставкэдэ табиха хүсэлтэйбди. Жэшээлхэдэ, бэлигтэй уран зурааша А. Сахаровская буряад арадай баатарлиг эпос «Гэсэрэй» шэмэглэл, «Нэгэ хүдөө тосхоной түүхэһээ» гэһэн бүлэг линогравюра, уран зурааша Г. Москалев «Нүүрһэ малтагшадай габьяа», «Сэлэнгын уһан замшад» гэһэн графическа хуудаһануудые, Е. Неволина «Хуушан байдал», «Һаалишан» болон бусад хабтаһануудые табихаар бэлдэжэ байнхай. Гадна томо томо уран зурагуудай олоор табигдаха байһаниинь ойлгосотой. Яахадааб гэхэдэ, иимэл жанрай ехэнүүд зурагууд манай ажал хүдэлмэриин гол сэнэг болодог бшуу. Тэдэнэй тоодо Д. Дугаровай «Шэрүүн хүйтэн уларилта хизаар», К. Сергеевэй «Майлаар бэлшэһэн хонид», М. Воробьевой «Хони хайшалалга», В. Гончарай «Халуун үдэр», А. Садыковай «Мал һүрэг», А. Чирковой «Заочник», тэрэшэлэн түрэл республикынгаа гайхалта һайхан байгаали, хүн зонойнь баатарлиг ажал хэрэгүүдые магтаһан бусад зурагууд ороно. Байгалай загаһашадай ажабайдалда, хатуу шэрүүн байгаалитай тэмсэлдэнь зорюулагдаһан мүн лэ томо зурагуудые уран зураашад А. Окладников, А. Казанский гэгшэд түгэсхэжэ байна.

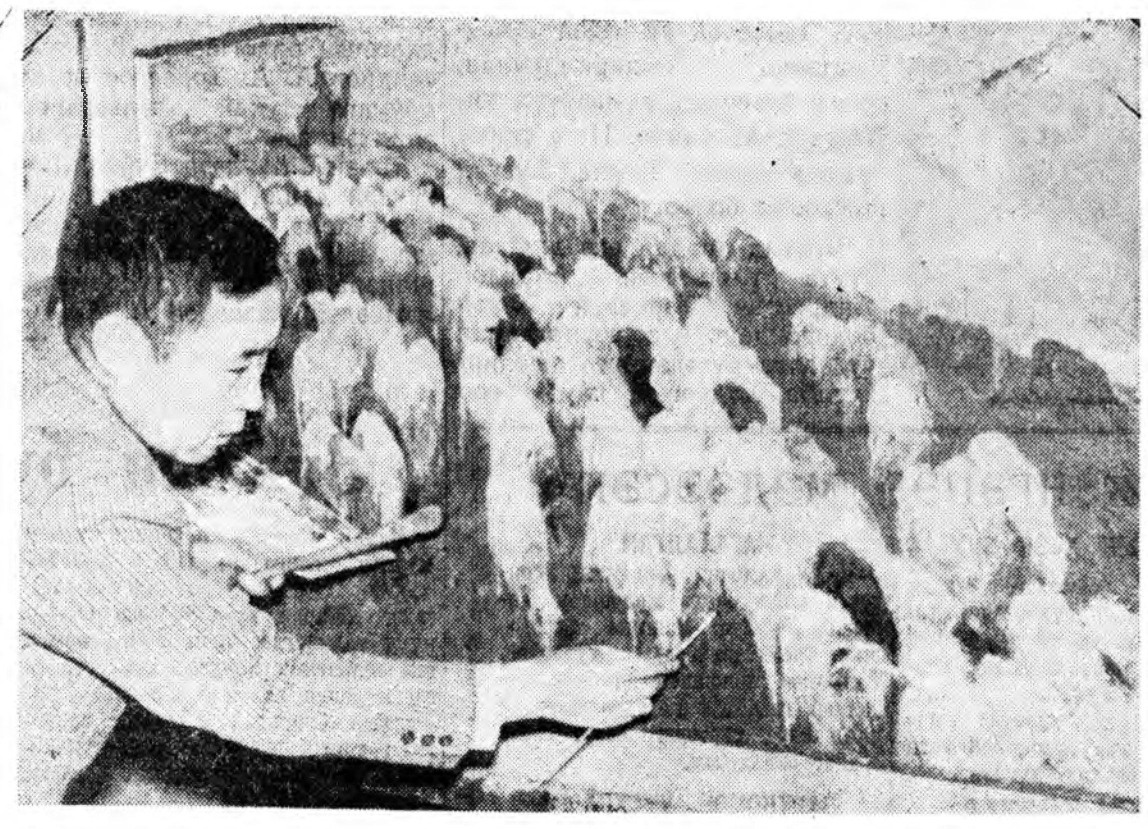
Хуушанай уран зурааша, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша А. Тимин «Хани нүхэсэлэй харгы зам» гэһэн зурагаа дүүргэхэ болонхой. «Һаалишад» гэһэн декоративна түхэлэй томо гэгшын панно дээрэ уран зурааша М. Шестакова хүдэлһөөр үнинэй. Гадна А. Тимин М. Шестакова хоёр олон тоото оперно болон балетнэ зүжэгүүдэй шэмэглэлэй эскизүүд, костюмуудые выставкэдэ табиха юм.

Буряадаймнай промышленностиин хүгжэлтые, хото городуудай шэнжэ түхэлэй хубилалтые, түрүүшүүлэй — замай залууршадай баатарлиг ажалые харуулһан зурагуудые А. Садыков, М. Метелкина, Олейников гэгшэд дүүргүүтэй байна. Харин хүдөө ажалшадай соёл культурын дэбжэлтэдэ зорюулагдаһан һонирхолтой зурагуудые залуу бэлигтэйшүүлнай — И. Алтаев, М. Топоровский, А. Чирков болон бусад түгэсхөө.

Тобшолон хэлэхэдэ, мүнөө үе сагай темэ бүхы уран зураашадаймнай гол анхарал хандуулanхай. Манай уран зураашад арадайнгаа, үе сагайнгаа эрилтэ хангама һонирхолтой, гүнзэгы удхатай, уран һайханайнгаа талаар үндэр хэмжээндэ гүйсэдхэгдэһэн уран зурагуудые бүтээхэ талаар оролдолгоёо гаргахаһаа гадна, үргэн арад зондоо искусство, тайлбарилан хэлэхэдэ, уран зураг дэлгэрүүлхэ, тэдэнэй уран һайханай ойлгосо, мэдэсые дээшэлүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри эрхилдэг байна.

Зүгөөр манай уран зураашад мүнөө үе сагайнгаа амисхаалые, баатарнуудые зураглан харуулха хэрэгтэ хамаг хүсэ шадалаа элсүүлхэ талаар эршэмтэй алхамуудые үшөөл хээгүй байһаар гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ манай республикын уран зураашад ажал хүдэлмэреэ үе сагайнгаа эрилтэтэй зохилдуулан шэнэ дэлисэтэйгээр ябуулха ёһотойнь арсашагүй.

Т. РУДЬ,
РСФСР-эй уран зураашадай Союзай Буряадай отделениин правлениин түрүүлэгшэ.
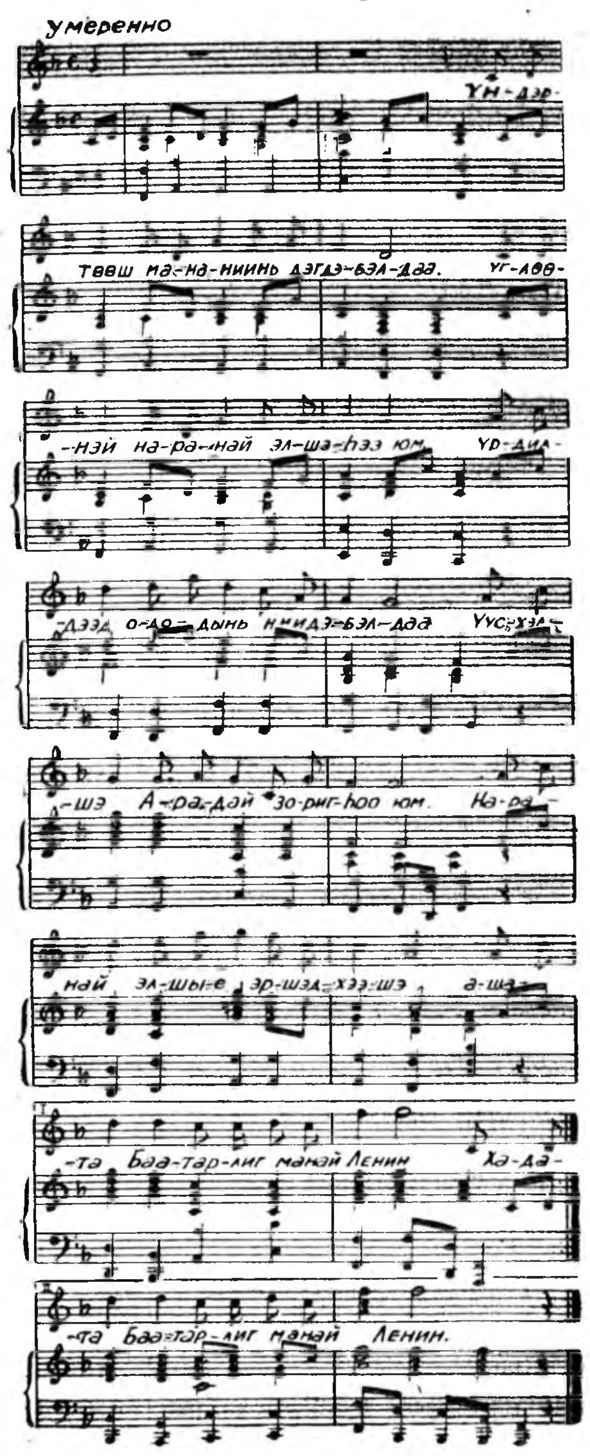

Буряадай АССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша К. Сергеев «Хонид һүрэг» гэжэ зураг дээрээ хүдэлжэ байна. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Уран зурааша А. Сахаровская.

Хүгжэмынь С. УЛАХАНОВАЙ
Үгэнь Ц. ГАЛСАНОВАЙ

Манай Ленин, манай парти

Үндэртөөш мананиинь дэгдэбэл даа,
Үглөөнэй наранай элшэһээ юм.
Үрдилдөөд ододынь ниидэбэл даа,
Үүсхэлшэ арадай зоригhoo юм.

Дабталга:

Наранай алтые эршэдхээшэ —
Ашата баатарлиг манай Ленин.

Хададааш саһаниинь хайлабал даа,—
Хабарай наранай элшэһээ юм.
Халюураад таряаниинь гарабал даа,—
Хамтарһан арадай зоригhoo юм.

Дабталга:

Саяандааш мүльһэниинь гэдэнхэйл даа,
Сарюухан наранай элшэһээ юм.
Сибириин мүрэнүүд гэрэлтээл даа,—
Советхэн арадай зоригhoo юм.

Дабталга:

Шэнэ зүжэг

„Ойлгожол байгты, Мякишевтан"

...публикымнай ород драмын ...белорусс драматург А. Мовзо... «Ойлгожол байгты, Мякишев...» гэһэн зүжэгөөр шэнэ сезоноо ...

...жэгэй гол герой Б. Мякишев ...ниие гайхалтай тодо абьяас ...айгаар артист Ф. Пилюгин гүй...нэ) гэдэг нюур шарайгаар сэ...шог хурса үгөөршье дутамаггүй, ...хүдэлмэридөө абьяастай, «тү...зэргын» хүбүүн хэбэртэй. Гоё ...н дуунуудые, тэрэ тоодо ...байдал, би шамда дуратайб» ...дууе дуулаха дуратай. Зүгөөр «түрүү зэргын хүбүүмнай» дээрээ ажабайдалда дуратай бэшэ, ажаһуужархиха дуратай хүн байшоо бшуу. «Ямаршье һэшхэлэй тэбшэлгэгүйгөөр, уялга, нэрэ хүндэеэ «ухаангүйдэ тоолонгүй» ажаһуужархихал дуратай, тиихэеэ эрмэлзэдэг хүн. Тиимэһээл Борис Мякишевууд аюултай бшуу. Нэгэ хүндэ шүтэн һүгэдэлгын үедэ Борисай эсэгэ «хэхэ юумэеэ хэһэн» хүн гэжэ харуулагданхай. Тэрэ мүнөө бүхын татанхай, дээхэнүүр «тэдхэмжэ» гүрэнһөө нэхэжэ ябана. Гараа һарбайхадань, анханайнь нүхэршье гараа үгэнэгүй. Иимэ эсэгэһээ залуу Борисай үлүү юумэнь үгы эсэгэһээ дутуугүй ниитэдэ аюултай хүн гэжэ драматург этигэмээр харуулжа шадаа. Харин эсэгэнь нэгэ хүндэ шүтэн һүгэдэлгын саг... дурдаха зуураа: «Наранһаа үндэр гэжэ һанагдажа байһан ханамнай иимэ бэлээр хэмхэржэ унаха юм. гэжэ хаанаһаа мэдэхэ бэлэйбибди», —гэжэ хэлэнэ. Зүб даа, энэ Мякишевай «хорото хадхуур» мохоо болоо, сагынь дүүрэө. Зүгөөр үринь болохо Борисай, мүн тиимэшүүлэй эсэгэнэрэйнгээ яахадаа булигдаһан тушаа бодожо үзэнгүй, баһал яажашье һаань «түрүү зэргэдэ» ябаха, ...нгэхэнөөр ажаһууха эрмэлзэлгэнь ...ид шүүмжэлэгдээ.

«Мякишевтан бэлэхэнээр бэеэ тушаахагүй байха!» —гэжэ Борис хашхарна. (Тэрэ үнэн зүб сэдьхэлтэндэ илагдаһанайнгаа бүхы уг удхые ойлгоногүй, энэ саг зуурын ябадал гэжэ этигэнхэй).—Үзөөрэйш, юрэдөөл, улаан хорхой мэтэ ула доогуурни мулхихэш».

Мякишевтан үнэхөөрөөшье манай ажабайдалда үшөөл олон дайралдадаг зандаа. Теэд пьесэ соо хэн тэдээндэ эсэргүүсэн бодоноб гэжэ хаража үзэе.

Драматургын һанаалһанай ёһоор, тиимэшүүлэй тоодо «үнэн зүб» бодолнуудые хэлэжэл ябадаг, үгы бии хараалаа нэгэ хүндэ шүтэн һүгэдэгшэдэй «үрөөһэн бөөрэнүүдтэ» зорюулдаг Троян (артист Н. Руденко) ороно. Мүн һайн абари зантай, алишье талаһаа өө мөөгүй Алеша баһал тиимэшүүлэй нэгэн. Теэд эдэ хоёрой тэмсэхэ шадалаар ехэл һула байһаниинь элирнэ.

Бэшэ образууд cooһoo уян сэдьхэлтэй, ухаан бодолоор тунгалаг Машын образ һонирхолтой. Тэрэниие В. Белецкая шадамараар гүйсэдхэнэ.

Тус зүжэг найруулан табиһан режиссер Е. Кауль түрүүшынгээ хүдэлмэреэр улаан-үдынхидые баясуулба.

А. Уланова.

Фоторепортаж

„Манай театр"

...игэжэ омогорхолтойгоор Закаменск хотынхид ...дайнгаа театрые нэрлэдэг юм. Тиигэншьегүй ...аб. Ёһотойл арадай театр ха юм.

...ртистнуудынь хэд бэ?

...Закаменск хотын № 2 һургуулиин директор А. И. ...ранкин.

...Молибденэй комбинадай түсэблэлтын таһагай ин...нер И. К. Дубровин.

...Заһабарилгын заводой бухгалтер Л. Паняева.

...Шанаржуулгын фабрикын хүдэлмэришэн А. Жу...а.

...Холтосоной руднигай горно мастер Ю. Штыров ...он бусад.

...Тус театрай ажалда хорёод ажалшад эдэбхитэй...р хабаадалсана.

...епертуарынь хаража үзэе.

...А. Чехов «Баабгай».
...В. Розов. «Адли бэшэ тэмсэл».
...В. Коростылев. «Этигэнэб шамда».
...С. Алешин «Палата».

...Мэргэжэһэн, нэрэтэй солотой ямаршье театрнуу... репертуарһаа илгаагүйл. 1959 ондо эмхидхэг...эн тус театр орой хамта 22 зүжэг табиһан, рес...ликанска харалгануудта сат үргэлжэ түрүү һуу...эзэлдэг юм. Жэшээлхэдэ, республикынгаа дүшэн ...эй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан харалгада За...енскын арадай театр «Палата» гэжэ зүжэгэйн...түлөө 1-дэхи шатын диплом до хүртөө һэн.

...эрэ һаяхана Москва хотодо эмхидхэгдэһэн арадай театрнуудай режиссернуудай семинарта ошоод ерээ.

— ВЦСПС-эй эмхидхэхээ байһан харалгада манай театрай коллектив аһан шадалаараа бэлдэнэ. Республикынгаа тэрэ хүндые тэндэ аршалха болонобди,— гэжэ Москва мордохынгоо урда тээ мэдүүлээ һэн.

«...Манай театр» гэжэ хэлүүлхэ гээшэ нилээд хүндэтэй хэрэг даа. Арадайл манай гээ хадань, ёһотойл арадай театр байһаниинь дамжаггүй.

Зураг дээрэ: 1. Владимир Александрович Соболев театрайнгаа шэнэ түсэб, зорилго тухай халажа хөөрэнэ. 2. С. Алешиной «Палата» гэжэ зүжэгһөө нэгэ сценэ харуулагдана. Арадай артистнууд Юрий Штыров (зүүн гарһаа), Евгений Чеботарев гэгшэд рольнуудаа гүйсэдхэжэ байна.

С. Балдуевай фото-текст.

Элдин талын аялга

Выставкэһээ репортаж

Эндин эндин тэмээгээ
Эмээлүүлхэжэ мордолойб,
Эжы аба хоёроо
Уйлуулхажа мордолойб, —

гэһэн буряад дуунай уянгата аялга дуулаагүй ехэ наһатан олдохо аал? Магад тэдэнэй нэгэ зариманиинь бэри болоходоо энэ дуугаар үдэшүүлэн, танигдаагүй айлай гэрэй богоһо алхан ороһон байгаа аалам.

—Иимэл байһан юумэл даа, — гэжэ залуу уран зурааша Дашанима Дугаровай «Басага хүргэлгэ» гэжэ зураг хаража байхадаа, уяранги хоолойгоор нэгэ буряад наһажаал эхэнэрэй хэлэхэдэнь, тус зурагай тон гүнзэгы уран шадабарииe, нүлөөлхы хүсыень тэмдэглэн, гайхангүй байхаар бэшэ һэн.

И. Е. Репинэй нэрэмжэтэ Ленинградай уран зурагай, скульптура болон графикын институт түгэсхэһэн бэлигтэй залуу уран зурааша Д. Дугаровай выставкэ уран һайханай музейн зал соо нээгдээ. Эндэ Д. Дугаровай һүүлэй табан зургаан жэлэй туршада зураһан зурагууд табигданхай. Тэдэнэй тоодо дээрэ нэрлэгдэһэн, олондо нилээд мэдээжэ болоһон «Басага хүргэлгэ», гадна «Шэрүүн хизаар», «Түрэл нютагтаа» гэхэ мэтэ томо зурагууд, уран зохёолшо Х. Намсараевай портрет, хэдэн олон эскизүүд, һонирхолтойгоор гүйсэдхэгдэһэн жэжэшье зурагууд выставкэ харагшадай халуун анхарал татана. Энэньшье гайхалгүй гэжэ һанагдана. Яахадааб гэхэдэ, Д. Дугаровай зурагууд соо элдин талымнай аялга, арюун амисхаал, поэзинь. шэрүүншье һаа, түрэл арадайнь уряата дууниинь. тобшолон хэлэбэл, талымнай зоной жэнхэни шэнжэнь хурсаар, мартагдашагүйгөөр гаранхай.

А. Жалсанов

Бэлигтэйшүүл тухай зураглал

Дуунай замаар

Уужам Агын оёоргүй гүнзэгы, нэлэнхы сатаан тала. Тэнгэриин заха руу тэгүүлһэн энэ дайдын хаяада хониёо адуулжа ябаһан Абида хүбүүнэй солгёон хоолой оршон тойрониие зэдэлүүлнэ.

Абида арбан юһэ хүрэжэ ябаа. Хүдөөгэй уран һайханай бүлгэмдэ хабаададаг. ехэ дуулаха дуратай һэн. Түрэл колхозойнгоо багахан клуб соо дуулажа байхадаа, һаруул уужам театрай ендэр дээрэһээ хангюурдажа байһандал һанаандаа бодогшо бэлэй. Заримдаа тэрэ клубтань суглараһан хэдыхэн нютагаархиниинь театр соо һууһан хэдэн зуугаад хүн зон боложо үзэгдэдэгшье байгаа.

Теэд хүбүүн театр гэжэ үгэ шэхэнэй үзүүрээр дуулахаһаа бэшэ, ондоо юумэ мэдэхэгүй байгаа. Юрэдөө, театрта дууладаг бэрхэ дуушад бии юм гэжэ тухайлбашье, буруугай бэлшээриһээ сааша ошожо үзөөгүй байһан тула. бэеэ мэдээд, гэрһээ гаража, һургаал һударай харгы дамжан ябахагүй ха юмши.

Теэд дали ургаһан шубуунда далай гаталха жэгүүр байдаг, дааган хүлэг моринд о дабаа дабаха туруун байдаг.

Улаан-Үдэ... 1938 он...

Шантагархан эримэг гуталтай, шагай түлама буряад тэрлиг үмдэһэн Абида Улаанхан-Үдынгөө гудамжаар үндэр байшангуудай оройнуудые харан шэртэн тэшхэлнэ.

1938—1939 онуудта Абида Арсаланов театрай артист боложо, Буряадай уран һайханай түрүүшын декадада бэлдэлсэжэ эхилбэ.

Бага наһанһаа хойшо хүгжэмэй һургаал абаагүй хүбүүндэ түрүүшын үедэ хүндэхэн лэ байгаа. Гэнтэ классическа хүгжэмдэ орожо, орёо бэрхэ аринуудые дуулахань илангаяа хүшэр һэн. Теэд ород мэргэжэлтэдэй туһаламжаар Абида дуулажа эхилээ бэлэй.

Композитор П. М. Берлинский, дуушан Н. В. Владимирский залуу хүбүүд, басагадта үнэн сэдьхэлһээ туһалдаг байгаа.

Тэрэ үедэ Абида Арсаланов унтаха нойргүй хүдэлжэ, ород болон баруун ороной композиторнуудай оперонуудһаа гол шухала аринуудые шуналтайгаар сээжэлдэжэ оробо. Тэдэнэй нэгэниинь Ж. Бизегэй «Эрдэниин шулуу бэдэрээшэд» гэжэ опероһоо Надирай романс болоно.

Хоёр жэлэй туршада Абида Арсаланов бэлигтэй дуушан болохо байһанаа харуулжа, горитойхон алхам хэбэ.

Түрүүшын декадада бэлэдхэжэ байха үедэ М. П. Фроловой «Энхэ Булад-Баатар» гэжэ опероһоо үльгэршэ үбгэниие наадахые, гадна П. М. Берлинскиин зохёоһон «Баяр» гэжэ хүгжэмтэ драмаһаа Хутармаанай парти дуулахые залуу дуушанда дурадхагдаһан байна. Энэ этигэл найдабариень Абида Арсаланов эрхимээр харюулаа бэлэй.

1940 ондо Москва хотодо үнгэрһэн декадада Буряадай артистнар бэлиг шадабарингаа шалгалтые «Энхэ Булад-Баатар» гэжэ М. П. Фроловой опероор нээбэ. Залуу дуушан Абида Арсалановай дуулахые олон түмэн москвагайхид Ехэ театр соо нэрьемэ альга ташалгаар угтажа абаа бэлэй.

Буряадай түрүүшын декадада москвагайхид үндэр сэгнэлтэ үгөө һэн. Тиихэдэ манай ороной засаг түрэ Буряадай театрта эгээ дээдын шагнал — Ленинэй орден үгэһэн байна.

Түрэл арадайнгаа бэлиг шадабарииe харуулһан шалгалтада мүн Абида Арсалановшье бага бэшэ хубитаяа оруулаа бшуу. Тиимэһээ залуу дуушан декадын һүүлдэ урма баяраар сэдьхэлээ халин, өөрынгөө дуратай хэрэгтэ хамсыгаа шуужа ороо һэн.

Абида Арсаланов дуулаһан дуугаараа мүнөө үеын совет хүнэй сэдьхэлэй байдал, тэрэнэй баяр зугаа, жаргал, мүн гуниг харуулхые оролдодог, һанаһандаа хүрэдэгшье гээшэ.

1946—1947 онуудта Абида Арсаланов Москвагай консерваторидо һуража, шадабаряа дээшэлүүлжэ ерээ һэн.

Энэ үедэ шэнэ шэнэ дуунуудые бэлдэжэ, республикынгаа бүхы нютагуудаар ябажа, концертнүүдые табидаг байгаа. Хүдөө нютагһаа ургажа гараһан хүбүүн тула, Абида Арсаланов эхэ нютаг, ажал хүдэлмэри тухай дуулаха дуратай, дуулахаданьшье үнэн зүрхэнһөөнь гаража, дууниинь дура сэдьхэл татама ирагуу һайхан аялга болон, хүн бүхэнэй ухаанда хүсэл зориг түрүүлжэ, холын зам руу дуудадаг бэлэй.

Түрэл арадайнгаа уран һайханай хүгжэлтэдэ хэһэн ажалынь үндэрөөр сэгнэгдэжэ, 1946 ондо Абида Арсалановичта Буряадай республикын габьяата артистын нэрэ зэргэ олгогдоһон байна.

Эдэ жэлнүүдтэ Алас-Дурна хизаарай хото городуудаар гастрольдо ябалсажа, оюун бэлигтэ буряад дуушан байһанаа үшөө дахин гэршэлээ юм. Гадна Монголоор ябахадаа, дэлхэйн оронуудай дуунуудые дуулажа, олон түмэниие һонирхуулһан байна.

Һүүлэй жэлнүүд Абида Арсалановай аялга дуундань шэнэ жэгүүр хүсэ оруулаа. Эгээ энэ үедэ ород, буряад болон баруунай композиторнуудай оперонуудые Буряадай Ленинэй орденто оперо болон балетэй театрта табихада, зан абаряараа бэе бэеһээ тад ондо ондоо геройнуудые наадаха ушартай болодог байгаа. Жэшээлхэдэ, С. Ряузовай «Саянай хормойдо» гэжэ оперодо Даша хүбүүн, үгышье һаа, Ш. Гуногой «Фауст» гэжэ оперо соо Фаустые наадаһан, тиихэдэ Б. Ямпиловай «Булагай эхиндэ» гэжэ оперодо инженер Нарандайн, А. Бородиной «Игорь тайжа» гэжэ оперодо Владимир Игорьевичые гү, али П. Берлинскиин «Баяр» гэжэ хүгжэмтэ драмада Хутарманиие, П. Чайковскиин «Евгений Онегин» гэжэ оперодо Ленскиие, А. Драгомыжскиин «Русалкада» Князиие — эдэ олон оперонуудай геройнуудые харагшад, шагнагшадай үнэншэмээр наадаһан байха юм. Илангаяа композитор У. Гаджибековэй «Аршин-Мал-Алан» гэжэ хүгжэмтэ комедидэ һубэлгэн шадамар Аскер гэжэ азербайджан хүбүүнэй ролиие бэлигтэй шадамараар гүйсэдхэһэн байна.

Хори гаран жэлэй туршада А. Арсаланов жараад шахуу оперонуудта наадажа, жараад ондо ондоо абари зантай геройнуудые гүйсэдхэһэн байна.

Буряадай уран һайханай искусствын хоёрдохи декадада А. Арсаланов хабаадахадаа ... шан бэшэ, харин классическа оперонуудые мэдэхэ, тэдээн cooһoo олон образуудые хүнэй үнэншэмөөр сценэ дээрэ гүйсэдхэһэн. Владивостогһоо Москва хүрэтэр ябажа, арад түмэниие һонирхуулһан мэдээжэ дуушан болоод ябаа бшуу.

Мүнөө Абида Арсалановта РСФСР-эй габьяата артистын нэрэ зэргэ олгогдонхой.

Ямар түсэбтэй. юу бэлдэжэ байнабта гэжэ асуухада. Абида Арсаланович иигэжэ хэлээ:

— Энэ һарын һүүл багаар харуулагдажа байгаа А. Серовой «Юдифь» гэжэ оперодо Вагуагай ролиие. мүн Франциин композитор Л. Делибэй «Лакме» гэжэ оперодо Джеральдын парти дуулахые бэлдэжэ байнаб.

РСФСР-эй габьяата артист Абида Арсаланов театрай сценэ дээрэ хорин табан жэлэй туршада хүдэлжэ байна. А. Арсаланов зохёохы хүсэн түлэг наһан дундаа ябана. Саашадаа хэхэ хэрэгынь ехэ, ургаха замынь уужам даа юун.

Д. САМБАЦЫРЕНОВ,
З. ГОМБОЖАБАЙ.

Макар Ермолаевич Перелыгин. Энэ нүхэрнай Мухар-Шэбэрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоздо ажаллажа байдаг юм. Даажа абаһан 70 хашарагуудаа һайнаар харууһалжа, тус бүринь 270 килограмм шэгнүүртэй болгохо гэһэн уялга абаһан байна. Нүхэр Перелыгин мал ажал дээрэ хүдэлжэ байхадаа урда жэлнүүдтэшье амжалта ехээр туйладаг байгаа. Һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө колхозойнгоо правлениин зүгһөө нэгэтэ бэшэ магтаал хайрада хүртөө. Мүнөө Макар Ермолаевич абаһан уялгаяа бэелүүлжэ, үбэлжэлгын үедэ малаа һайнаар харууһалжа байнхай.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

А. А. Тороевой 70 наһанай ойдо

ҮЛЬГЭРШЭН—ДУУШАНАА ХҮНДЭЛНЭ

Энэ жэлэй ноябрь, декабрь һарануудта Усть-Ордын буряадуудай национальна округой клуб, соёлой байшангуудта, колхоз ба совхозуудта суута үльгэршэн Аполлон Андреевич Тороевой 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, уран зохёолой үдэшэнүүд үнгэргэгдэжэ байна. Нэгэ тиимэ үдэшэ манай Буряад-Енгүүд тосхондо болоо.

Буряад арадай ехэ дуушан, суута үльгэршэн Аполлон Андреевич Тороевой 70-тай болоһондонь зорюулагдаһан уулзалга бүгэдэниие һонирхуулба. Хүдөөгэй клуб соо улад зон: колхознигууд, интеллигенци, һурагшад дүүрэн.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь Г. Т. Балдуев энэ үдэшые нээбэ. Боохоной үйлэдбэриин парткомой соёл сурталай таһагые даагшын орлогшо Н. Е. Александров А. А. Тороевой ажал ябуулга тухай дэлгэрэнгы элидхэл хээ.

Тэрэнэй һүүлээр Буряад-Енгүүдэй дунда һургуулиин буряад хэлэ, литературын багша И. М. Антропов бүхы багшанарай, бусад хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэһөө А. А. Тороевто—суута дуушандаа халуун баяр хүргөөд, ута наһа, удаан жаргал эдлэхыень хүсэбэ.

А. А. Тороевой үетэн, үнинэй колхозник, мүнөө пенсионер Д. Б. Манжеханов, пенсионер-багша С. Т. Скольжиков, Буряад-Енгүүд тосхондоо хамтын ажал эмхидхэлсэһэн коммунист А. А. Павлов, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ П. Б. Дармаев, дунда һургуулиин һурагша И. Магданов гэгшэд амаршалаа.

А. А. Тороев һүүлдэнь өөрынгөө түсэб тухай хөөрэжэ үгөөд, олон дуу дуулажа, үльгэр ба онтохо хөөрэбэ.

Боохоной училищиин багша П. П. Хомутаев А. Тороевой үльгэрнүүдһээ хэһэгүүдые, хэдэн онтохонуудыень уран гоёор уншажа үгэбэ.

Удаань Буряад-Енгүүдэй дунда һургуулиин һурагшад—фольклорой кружогой гэшүүд—А. А. Тороевой 70 наһатай болоһондонь зорюулагдаһан уран һайханай монтаж харуулба.

А. Ильин.

Боохон.

Хэжэнгэһээ мэдээсэнэ

ТҮРҮҮШЫН ХОЁР ЗУУ

Хэжэнгын совхозой 2-дохи фермын гахайшан нүхэр Рогозинский 30 гаран гахай түрүүлжэ, 200 гаран поршоонхо абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байна. Энэ һарын һүүл хүрэтэр үшөө жараад гахай түрүүлжэ, 400-гаад поршоонхо абахаар хүлеэнэ.

1964 ОНОЙ ТҮСЭБӨӨР

Хори гаран жэл соо һаалишанаар хүдэлжэ байһан Юмжид Дамбаева байгша ондо 2000 литр һү үнеэн бүриһөө һааха уялгатай байһан аад, тэрэ уялгаяа декабриин 1 болотор дүүргэө. Жэлэй дүүрэтэр үдэр бүхэндэ үнеэн бүриһөө хахад пүүд һү һаахаб гэһэн уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлжэ байна.

МАГТААЛТАЙ

Ц-Д. Дамбаев Хэжэнгын совхозой эгээн бэрхэ жолоошон. Тэрэнэй ябуулдаг машина хэзээдэшье арсалтагүйгөөр хүдэлдэг. Тиимэһээ жолоошон Дамбаев хүдэлһэн газартаа ходоодо магтаал һайшаалда хүртэдэг, бэлэг сэлэг абадаг байха юм.

ПАРТКОМОЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь Ананда Батуевич Раднаев ерэхэ жэлдэ абтаха хэблэл тараалгада ехэ анхарал хандуулаа. Тэрэнэй ашаар «Буряад үнэн», «Шэнэ Үдэ» болон бусад газетэнүүд, мүн «Байгал» болон бусад журнал олоор захигдаа.

Ш. Бадмаев.

Шэнэ уурхайһаа—шулуу нүүрһэ

Галуута-нуурай хаяада Холболжин нэрэтэй газар оршодог. Эндэхи газар ашагта малтамал — шулуу нүүрһээр баялиг гэжэ суурханхай.

Байгша оной июлиин эхээр Бага Холболжиндо нэмэл аргаар шулуу нүүрһэ малтан абаха хүдэлмэри эхилһэн юм. Тэрэ гэһээр дүрбэ һарын туршада хүсэтэ машина, оньһото техникын ашаар хэдэн зуугаад жэлдэ нойрсожо хэбтэһэн газарай хүрьһэн ирагдажа, уурхайн оёорто байһан шулуу нүүрһэн одоол малтан абтахаар бологдоо бэлэй.

Тиигэжэ үнгэрэгшэ ноябриин хоёрһоо Петр Балалаешниковай хүтэлбэрилдэг бригадын «ЭКГ-4» экскаваторай экипаж шулуу нүүрһэ малтажа эхилээ һэн. Тус экипажай коллектив үнгэрһэн 38 хоногой турша соо 15.700 тонно шахуу нүүрһэ малтажа, даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ шадаба.

Бага Холболжиной уурхай һаяхан ашаглагдажа эхилбэшье, эндэхи нүүрһэн бусад нэмэл уурхайнуудайхиһаа һураггүй шанартайшье, баялигшье. Мүнөө үедэ энэ нүүрһэнэй уурхайда үдэр, һүнишье гэлтэгүй мантан томо экскаваторнуудай, ашаа шэрэдэг «МАЗ», «КРАЗ»-уудай түерөөн, дүнгинөөн замханагүй.

Ц. Балданов.

Мэргэжэлтэд хөөрэлдэнэ

Республикын колхоз, совхозуудай ветеринарна врачнарай зүблөөн Улаан-Үдэдэ һаяхан үнгэргэгдөө. Зүблөөндэ хабаадагшад «малай ашаг шэмэ дээшэлүүлгэдэ ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсээ. Тус асуудалаар Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ, үйлэдбэрилхэ министрэй орлогшо Г. Н. Тюменцев элидхэл хээ. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар Забайкальска ангай совхозой ветеринарна врач А. А. Матренин, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин главна врач Н. Г. Макальский болон бусад ажал хүдэлмэридөө үзэгдэдэг дутуу дунданууд тухай тогтожо хэлэв.

Удаань зүблөөндэ хабаадагшад семинар үнгэргэжэ, Буряадай хүдөө ажахын институдай хүдэлмэрилэгшэд И. Л. Найманов, С. И. Ламкин, И. Н. Жарников гэгшэдэй һонирхолтой хөөрөө шагнаһан, дүй дүршэлөө халан абалсаһан байна.

Л. Гармаева.

Хурга Яруунын холбоо нуурнуудта

Хэдэн жэлэй саада тээ загаһа хамгаалгын инспекци Яруунын нуурнуудта ондоо тээхи загаһа асаржа табиха хүдэлмэри ябуулаа һэн. Тиихэдээ эндэхи нуурнуудай загаһа бүри олон болгохо зорилго табиһан байгаа. Олзобори хэхэдэ ашагтай рипус, сазан, омоли гэхэ мэтын эндэ урдань үзэгдөөгүй үнэтэ загаһадай жараахай асарагдаһан юм.

Хэдэхэн жэл үнгэрбэ. Энэ үе соо инспекциин хэһэн хүдэлмэриин үрэ дүн һайса харагдаа. Юуб гэхэдэ, рипус, сазан загаһад Яруунын нуурнуудта амидаран байрлажа шадаа.

Мүнөө эндэхи нуурнуудта загаһа барихада тэдэ загаһад губшуурта оролсоно. Тэдэнэй томонь 600 грамм, мүн килограмм шэгнүүртэй болоо.

Яруунын нуурнуудта эдэ загаһа үсхэбэрилгэ республикымнай загаһанай баялигые арьбадхаха айхабтар ехэ арга боломжо болоно. Эндэхи загаһанай баялигые хамгаалха инспекциин хүдэлмэрилэгшэдтэ шэнэ амжалта хүсэгдэнэ.

Е. Золтоев.

Концерт харуулна

Хурамхаанай 11 жэлэй һургуулиин 10-дахи «а», «б» классуудай һурагшад түрэл—Хурамхаанайнгаа совхозой нэгэдэхи ба табадахи отделенинүүдэй холын отара болон фермэнүүдэй малшад, хонишодто айлшалжа Үнэгэтэйн хүдөөгэй клубта концерт харуулба. Концертын программада ород, буряад, яхад болон бусад арадуудай дуу, хатар, наадануud оруулагдана.

Халуун ажалай һүүлээр клубтаа суглараргшад Д. Батуев А. Гончиков хоёрой буряад дуунуудые дуулахадань нэрьемэ альга ташалгаар угтаһан байна.

Концертын эхилхын урда тээ тус һургуулиин һуралсалай таһагые даагша Нима Гармаевич Дашиев уласхоорондын байдал тухай һонирхолтой лекци уншаба.

Хонишод болон малшад һайнаар бэлэдхэгдэһэн концерт, лекцииень ехэтэ һонирхожо хараба.

Г. Бадмаев.

Баргажан.

Арадай аман үгын абдарһаа

Зүлхын буряадай хэлсэдэг үльгэр

Манай газетын ноябриин номернуудта сонгоолнуудай хэлсэдэг «Далан худал», хакас арадай хэлсэдэг «Жаран худал» гэжэ үльгэрнүүд толилогдоо һэн. Мүн Эрхүүгэй областиин Качугай гэхэ гү, Лена мүрэнэй эхин шадар ажаһуудаг Зүлхын буряадай «Далан худал» гэжэ сонгоолнуудай «Далан худалһаа» ондоогоор хэлэгдэдэг үльгэр эндэ толилогдобо.

ДАЛАН ХУДАЛ

Намарай һайхан нарата нэгэ үдэр эсэгын гурбан хүбүүд агнуурида гарахаяа һахы һалбаг түхеэржэ байбад ха. Үбгэн буурал эсэгэнь:

— Хүбүүдни галаал бү мартагты,—тэжэ һанаагаа зобон хэлэбэ. Хүбүүдынь:

— Хэлээ хатаад хэбтэл даа саашаа,—гэжэ галхааба.

Гурбан аха дүүнэрэй хүбшэдэ хүрэжэ ошоходонь һүни болошобо. Хонолгодоо хүрэһэн эдэ гурбан ангуушад гал түлихэ гэхэдээ тэрэнээ гэртээ мартажархиһан байбад. Эсэгынтээ хэлээшые тоонгүй, галхааһандаа гэмэр гутар гэмшэлдээ. Тиигэлдэжэ байтараа хадын нүгөө нюрганда галай носожо байхые обёорбо.

Ехэ ахань тэндэһээ гал асарха гэжэ зорибо. Галай дэргэдэ хүрэжэ ерэхэдэнь хүбшын эзэн хүхэ һахалта галда гар, нюргаа хүлшөөн шаража хэбтэбэ.

— Үбгэн баабай, мэндэ амар!—гээд хүбүүн амаршалба. — Үбгэн баабай үршөөгыт галһаа,—гэжэ тэрэ үбгэниие гуйба.

— Галаа дурандаа хүндэ үгэдэггүйб. «Далан худал» тоггон төронгүй хэлэжэ шадаа һаа гал абахаш. Хэлэжэ шадаагүй һаа ара нюрганһааш гурбан зүһэмэ һур отолжо абахаб,—гэжэ үбгэн шангарба. Хүбүүн зүбшөөжэ, үбгэнтэй гараа барисалдаад, «Далан худал» хэлэн гэхэдээ шадангүй торожо, нюрганһаа гурбан зурууд һур зүһүүлээд галгүй отогтоо бусаба.

Дунда хүбүүн дорюулхуу. «Гал асарха хүнтнай бил байхаб» гэжэ омогорхоо. Хүрэжэ ошоод хүхэ һахалтатай баһал боосолдобо. Ахынгаа мүрөөр боосоогоо баһа алдажа, нюргаа үбшүүлээ.

Одхон хүбүүнэй ээлжээн тудажа, гал тээшэ гайхуулба. Хүбшын эзэн хүхэ һахалтатай золгожо, гал эрибэ. Үбгэн баабай үнөөхил «Далан худалаа» дурадхажа, боосолдобо. Хүбүүн хүхэ һахалтын урдаһаа иимэ эрилтэ хэбэ: «Минии «далан худал» хэлэжэ байхада тэрээн тушаа нэгэшье үгэ хэлэхэгүйш. Хэрбээ ама гараа һаашни би боосоогоо шүүжэ, шинии нюрганһаа гурбан зурууд һур зүһэжэ абахаб. Хоёр аханараймни нюрганһаа абаһан зургаан зүһэм һураа бусаахаш. Үшөө гал үгэлсэхэш» гэбэ. Тэрэ хоёр хэн хэнэйнгээ эрилтэ зүбшөөлдэжэ, гар гараа барисалдаа. Тиигээд одхон хүбүүн хөөрэжэ оробо ха:

— Бидэ эсэгын гурбан хүбүүд байгаабди. Гансахан буурагша гүүтэй бэлэйбди. Тэрэ гүүгээ үдэр бүри ээлжээгээр эдеэлүүлэгшэ һэмди. Нэгэтэ үглөөгүүр минии ээлжээн тудажа, гүүгээ эдеэлүүлхээ гарахадамни, гүүнэйм ууса нюрган дээрэһээ тэнгэридэ тулама алтан уляаһан ургашаһан байбал даа. Тэрэ уляаһа дамжаад дээшээ гара гараһаар ябатарни тэнгэриин үүдэн нээлгээтэй байба. Үүдэ орон гэхэдээ тэнгэри дээрэ гарашабаб. Тэнгэри дээгүүр иишэ тиишээ хараашалжа байтарни зүүн хойто зүгтэ ехэ һайхан шаажан ордон байба гээшэ. Ордон тээшэ ошобоб. Ордоной гурбан шаажан үүдэнүүдэй дундахииень нээгээд ороходом, зосоонь гайхалтай һайхан. Табан мүнгэн столнуудай саана табан бэшээшэнэр бэшэг бэшэжэ һуубад. Тэдэнэртэ амар мэндые хэлээд саашалбаб. Урдаһаам угтаһан нэгэ шаазан үүдээр өролойб. Тэрэ ордоной ахалагша ноён минии баабай тэндэ алтан шэрээдэ һуужа байгаал даа. Амарые хэлээд, алад саашаа ябахадам үшөө нэгэ модон үүдэн байба гээшэ. Тэрэ үүдэ татан гэхэдэм танай баабай ордоной жорлон арилгажа байгаа һэн...,—гэхэтэйнь зэргэ хүхэ һахалта гэнтэ уурлажа:

— Тэрэ юундэ тиимэ байха һэм,—гэжэрхибэ.

Хэлсээнэйнгээ ёһоор одхон хүбүүн боосоогоо шүүжэ, хүбшын эзэн хүхэ һахалта үбгэнэй нюрганһаа гурбан һур зүһэжэ абаад, аханарайнгаа алдаһан боосоое тэхэрюулжэ, галтайнь абажа отогтоо ерээ һэн гэхэ. Аханарайнгаа ара нюрганһаа зүһэгдэһэн һурнуудыень нюргандань няажа эдэгээбэ.

Гурбан аха дүүнэр галаа түлижэ аятайхан ан бун амараа һэн гэлсэдэг.

Степан Шоноевич Дырхеевэй хэлэһэниие **Бато-Мунко Дышинов** бэшэжэ абаба.

ГАГНУУРШАН.
Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

Мэдээсэл

Буряадай АССР-эй Ми… стрнүүдэй Соведэй тогтоол… Буряадай АССР-эй Минис… нүүдэй Соведэй дэргэдэ хэб… лэй управлени эмхидхэгдэ…

Буряадай АССР-эй Ми… стрнүүдэй Соведэй дэргэд… хэблэлэй управлениин нача… нигаар нүхэр Ц. Ц. Донду… томилогдобо.

* * *

Буряадай АССР-эй … нистрнүүдэй Соведэй тогт… лоор Буряадай АССР-эй … нистрнүүдэй Соведэй дэрг… кинофикациин (ажахын тоо… үндэһэ болгоһон) управл… эмхидхэгдээ.

Буряадай АССР-эй Ми… стрнүүдэй Соведэй кинофи… циин управлениин началь… гаар нүхэр К. Е. Маслов … милогдобо.

ХИЛИИН—СААНАҺАА

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVIII сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 18. ТАСС-ай корреспондентнүүд Г. Васильев, С. Лосев иигэжэ дамжуулна:

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVIII сесси декабриин 17-ной үдэшэ орой болоһон хойно хүдэлмэреэ дүүргэв. Ассамблейн түрүүлэгшэ Карлос Соса-Родригес сессиие хаахадаа, иигэжэ тэмдэглээ. Гурбан политическэ асуудалда: эб найрамдал хангаха, колониализмые болон үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые зайсуулха, хүгжэлтэ багатай оронуудай экономическа болон социальна эрхэ байдал һайжаруулха асуудалнуудта Ассамблей гол анхаралаа хандуулһан байна. Ядерна зэбсэгтэй онгосонуудые замбуулин соогуур ниидхэхэ замда гаргахагүй тухай XVIII сессиин нэгэн дуугаар баталан абаһан резолюци буу зэбсэг хуряаха талаар XVIII сессиин туйлалтануудай нэгэниинь болоно. Колониальна гурим хүсэдөөр усадхаха талаар саашанхи шухала шиидхэбэринүүд абтаа. Экономическа болон социальна талаар тус Ассамблей ямар габьяатайб гэхэдэ, худалдаа наймаанай болон хүгжэлтын асуудалнуудай талаар ООН-ой конференцидэ ехэ бэлэдхэл хэһэн байна. Энэнь хүгжэлтэ багатай оронуудта ехэ удха шанартай. Үндэһэ яһанай илгаа ямаршье аргаар гаргалгые усадхаха тухай деклараци мүн лэ баталан абтаһан байна.

Африкын бэеэ даанхай болоһон шэнэ гүрэнүүдые—Занзибар болон Кениие ООН-ой гэшүүндэ сесси угаа ехэ һаналаа ханангяар абаһан байна. Сесси үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

Президент Джонсон пресс-конференци хэбэ

ВАШИНГТОН, декабриин 19. (ТАСС). Эбтэй эетэйгээр ажаһуужа һураха гээшэ мүнөө эгээн лэ гол шухала зорилго болоно гэжэ США-гай президент Линдон Джонсон үсэгэлдэр пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ.

Ойрын саг соо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевтой уулзаха арга боломжодо ямараар ханданабта гээд президент Джонсонһоо асууһан байна.

— Иимэ уулзалгын туһатай байжа, һайн үрэ дүн үгэхэ байгаа һаань, дэлхэйн ямаршье ударидагшадтай хэзээшье һаань уулзахаар би бэлэн байнаб, уулзахые хүсэнэб,—гээд Джонсон хэлээ. — Иимэ гэршэ баримтануудай бии болоод байхада, шиидхэбэри гаргажа, энээн тухай таанадта баяртайгаар дуулгаха байнаб.

Америкэ хоорондын хэрэгүүдэй талаар США-гай гүрэнэй секретариин шэнэ туһалагша Томас Манные Латиин Америкын хэрэгүүдээр өөрынгөө тусхай туһалагша болгон томилооб гээд президент Джо… мэдээсээ. Бүмбэрсэг дэлхэйн ба… талын хахадта США-гай пр… тельствын политикые тааруу… бэелүүлхын түлөө Манн харюуса… Латиин Америкын хэрэгүүдые эрх… дэг Америкын бусад олон орга… дай ажал ябуулгые тэрэ тааралду… ха, уласхоорондын организа… нуудтай холбоо байгуулха юм г… Джонсон хэлээ.

7-дохи флодой хубида ородог… дэн сэрэгэй корабльнуудые Инд… далай руу эльгээхэ гэжэ Холбоо… Штадууд түсэблэнэ гү гээд пре… дентһээ асууһан байна.

Энэ түсэб тушаа тайлбари үга… һөө Джонсон арсаа. Зохёогдо… тухайлагдаһан тус түсэбые обо… ньш министерство дурадхажа бо… хо гээд тэрэ хэлээ. Обороны … нистр Макнамара США-да бус… ееэд байхадаа, энээн тухай таа… та дуратайгаар мэдээсэхэ байһани… сохомтой гээд Джонсон нэмэ… хэлээ.

Д. Раск телевиденеэр үгэ хэлэбэ

ВАШИНГТОН, декабриин 19. (ТАСС). Президент Джон Ф. Кеннедиин дурасхаалда зорюулан США-гай гүрэнэй секретарь Д. Раск «Коламбиа Бродкастинг систем» гэжэ компаниин тусхай телевизионно программаар үгэ хэлээ. Тиихэдээ, президентые алаһан ушар «Америкын арадта хэсүү хойшолонтой байгаа, тэрэшэлэн бүхы дэлхэй дээрэ Холбоото Штадуудай нэрые горитойгоор хухалаа» гээд тэрэ мэдүүлээ.

Үгэ соогоо, мүн асуудалнуудта харюу үгэхэдөө, США-гай гадаадын политикын зарим асуудалнуудта, тусхайлбал, советско-американска харилсаанда Д. Раск тогтоһон байна. «Дотоодын политическэ асуудалнууд һунгалтын болоходо урагшагүйдүүлжэ шадаха, гадаадын политическэ асуудалнууд бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы хойто талын хахадые үнэһэн тоборог болгожо шадаха гээд президент Кеннеди нэгэтэ ажаглалта хээ һэн» гээд Д. Раск мэдүүлээ.

Энэ ушарые тохёолдуулхагүй гээшэ Холбоото Штадуудай президентын, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын гү, али ямаршье союзна гүрэниие толгойлогшын харюусалга болоно, аргатайл һаань «иимэ ехэ һандарал тохёолдуулангүйгөөр манай арсалдаае шиидхэхэ хэрэгтэй» гээд Раск мэдүүлһэн байна.

Зүүн болон баруун оронуудта нэгэн адли эрмэлзэлгэ бии, тэдэнь мүнөө бүри ехээр мэдэрэгдэдэг боложо байна гээд Д. Раск тэмдэглээ. Тусхайлбал, термоядерна дай зайсуулхые бүгэдэ ниитээрээ хүсэдэг байһан тухай тэрэ һануулаа, тэрэшэлэн ядерна туршалгануудые хорихо тухай Москвагай договор «горитойхон алхам болоно», тиимэһээ шухала удха шанартай гээд заагаа. Тиихэдэ ядерна зэбсэгтэй онгосонуудые газарые тойрон дабшаха замда гаргалгые хорихо тухай ООН-ой Генеральна Ассамблейн резолюциие США болон СССР дэмжэһэн байха юм. Тиихэдэ Кремлиин болон Сагаан байшангай хоорондо телетайпна сэхэ холбоон байгуулагданхай.

Нэгэ талаһаа Европын социалис оронуудай, нүгөө талаһаа Баруун Европын гүрэнүүдэй болон Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаанай мүнөө һайжархашуу боложо байһаниинь шухала удха шанартай гэжэ Д. Раск тэмдэглээ.

Аймхай хүнэй амин дээрэ

ВАШИНГТОН, декабриин 19. (ТАСС). Наука, техникын болон соёл культурын талаар харилсаа холбоо байгуулха тухай советско-американска хэлсээнэй ёһоор мүнөө США Советскэ Союз хоёр бэе бэедээ студентнүүдые, багшанарые эльгээлсэдэг юм. Энээниие декабриин 31-һээ болюулхыень гүрэнэй секретарь Раскын гуйха гэжэ иммиграциин талаар США-гай түлөөлэгшэдэй палатын подкомисси шиидхээ.

Америкын студентнүүдэй Советскэ Союзда һуралга, совет студентнүүдэй США-да һуралга адли бэшэ гэһэн хэбэртэйгээр подкомиссиин түрүүлэгшэ Фейган (Огайо штадай демократ) гэжэ баталан хэлэһэн байха юм. Энэ конгрессменэй хэлэһэнэй ёһоор Америкын студентнүүд Советскэ Союзда һурахадаа, советскэ түүхые, литературые, албан захиргаанай байгууламжые, милициин албые шудална, США-да ерэһэн … вет студентнүүд Фейганэй батал… хэлэһэнэй ёһоор, наука болон техн… кые шудалха арга боломжотой. Э… конгрессменэй һанамжын ёһоор ст… дентнүүдые бэе бэедээ эльгээлс… гээшэ аюултай хэрэг болоно. Тэ… нэй һанамжаар студентнүүдые … бэедээ эльгээлсэлгэ «Холбоото Ш… дуудые хүсэхэ, тиигээд ахин га… ха талаар гаргажа байһан хүсэ… оролдолгодонь ородуудта ехэ т… хүргэжэ болохо байна».

Тагнуул хэһэнэйнгээ түлөө … ветскэ Союзһаа ябуулагдаһан А… рикын «профессор» Баргхорнай … намжые шагнаһанайнгаа һүү… Фейганэй подкомисси иимэ ши… хэбэри гаргаһан байгаа.

Таряашадай газетын ой

ПАРИЖ, декабриин 19. (ТАСС). Франциин ажалша таряашадай эгээн лэ дэлгэрэнги —«Терр» («Газар») гэжэ газетын—Франциин коммунис партиин недели бүридэ гаргагдадаг газетын 1000-дахи номер мүнөөдэр гараба.

Захигшадай болон уншагшадай тоогоор «Терр» — Франци соохи эгээн түрүү хүдөө ажахын газетэ болоно. Тэрэнэй тираж 150—160 мянган хэһэг, уншагшадайнь юрэнхы тоо 600 мянга гаран хүн болодог юм.

«Газетын иимэ ехэ амжалта туйлаһанай шалтагаан гэхэдэ, полиин ажалшадай эрилтэнүүдые энэ газетэ эсэшэ сусашагүйгөөр хамгаалдаг, ажалша таряашадай байдалые һайжаруулхын түлөө тэмсэдэг, коммунистнуудай программа болон дурадхалнуудые тэдэндэ дуулгадаг, эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй болон демократиин түлөө тэмсэдэг» гээд газетын политическэ директор, Франциин коммунис партиин генеральна секретариин орлогшо Вальдек Роше ойн баярай номерто бэшэнэ.

Аараг ябадалта Дорюунов, хүсэгүйхэн шиидхэбэри тухай

Газар газарта гаһа буруу, тиимэ мүртөө муу юумэндэ мэргэжэһэн хүнүүд ганса нэгэн дайралдадаг юм. Тиимэшүүл обществодоо ашатай туһатай ажал хүдэлмэри хэхэгүйнгөө хажуугаар нютаг зондоо, түрэл гаралдаа, зэргэлжэ һууһан хүршэнэртөө годхор тойбо татахаяашье түбэгшөөдэггүй байха.

Эгээл иимэ нэгэ эшэхэ гайхахаяа болишоһон хүн «Эрдэм» совхозой Шэнэһэтэ нютагта бии юм гээд намда һая Мухар-Шэбэрэй аймагаар ябажа ябахадам дуулдаба. Зайран зайгуул, хулгай худалые шадагшадтай эрид шууд тэмсэхэ гэжэ ехээр хөөрэлдэдэг болоһон тулада хараһан үзэһэнөө бэшэжэрхихэ, тэрээнтэй дашарамдуулан, зарим нэгэндэ халдаадшье туршаа һаа яаха юм ааб гэжэ бодобоб.

Сэхэ руунь хэлэе даа. Хүлһөө гаргажа, хүсэ шадалаараа хүдэлхэ хүдэлмэри хэхэ болоходоо үлбэр үбшэн болоод, морёор хэхэ ажал үгөө һаа, һархаганаадхиха муу юумэдэ һайса һураһан, залхуу зайран нэгэ хүн Шэнэһэтэдэ, нээрээшье, бии юумэ байгаа. Тэрэнэй нэрэ алдар Дорюунов Ринчин гээшэ. Энэмнай нютагай хүн байба. Эсэгэ оронoo хамгаалгын дайнай үедэ хамтынгаа ямаршье ажалда хүдэлөөгүй, харин хонжоо наймаа хээд лэ, хүнгэн мүрэй олзоор умбажа ябаһан намтартай. Тэрэнь үшөө багадаад, түрэл айлайнгаа тарган гэгшын нэгэ үнеэень хулгайлжа, духадань һүхын үнсэг барижархёод, балшыса баригдаһан байха юм. Хулгайшан Ринчин гэмээ эдлэхээр 8 жэлэй болзоргойгоор хиналтада абтажа заруулһан аад, тэндэһээ тэрьелжэ, хоёр жэл шахуу тэнэжэ ябатараа баригдаһан байха.

Эшэхэ нюургүй хулгайшан нютагаа бусажа ерээдшье ябахадаа хүнгэхэнөөр, һэбхихэнээр лэ аашалдаг зангаараа. Заһарһан, заларһан юумэнь байхагүй. Ажал хэ гэжэ хашуулхадаа 1962 оной ноябриин 4-дэ Дорюунов хүйхэр 7-дохи фермын мал адуулагша болоһон юм.

Үнеэдые адуулһан түрүүшынгээ үдэр шахуу 165 номертой улаа эреэн зүһэтэй тарганай тарган нэгэ үнеэ энэмнай үгы болгожорхибо. Тэрээн тухайнь гүүртые даажа байһан Дондок-Доржо Цыбиков совхозой болон отделениин дарганарта мэдээсээ бэлэй. Гэбэшье энээн тушаань огто анхарагдаагүй байшоо. Харин үхэршэн Дорюунов арбаад хоногто мал адуулһан нэрэтэй болоод, тэрэ дары 5—6 хоногоор өөрөө үгы болошоһон. Хайшаашье ошоһыень, юу хэһыень мэдэхын аргагүй.

Иимэ һэжэглэмээр юумэнэй болоод байхада нүхэр Цыбиков милициин участогай түлөөлэгшэ нүхэр Эрдынеевтэ энэ хэрэг мүрдэлгэ хэхыень гуйлга бариһан байгаа. Энэ нобшо юумэтэй зууралдахаяа залхууһан милиционер бага зэргэ ёһын тэдысэ шалгалта хэһэн нэрэ хэмээгээд, «биратай юумэн боложо үгэнэгүй даа, хулгайн баримта тодорбогүй» гэһэн шиидхэбэри гаргаад, тэрэ хэрэгые дүүрэһэндэ тооложорхиһон шуу.

1963 оной февраль. Энэ үеэр совхозой дирекци үгы болоһон, үнэндөө хулгайда ороһон үнеэн тус гүүртые даагшын хүзүүгээр түлүүлхэ гэһэн шанга шиидхэбэри гаргажа, тэрэ хэрэгые арадай сүүдтэ дамжуулһан түүхэтэй. Тэрэ хэрэгыень арадай сүүд байгша оной июльдэ хаража үзөөд, табан адуулагшадһаа 52—52 түхэриг мүнгэ нэхэхэ гэһэн шиидхэбэри гаргабал даа. Аараг ябадалта Дорюуновай гэмээр үгы болоһон үнеэн иигэжэ бусадай зөөреэр харюулагдаха болобо бшуу. Гайхалтайхан хэрэг бэзэ?

Зөөлэхэн шиидхэбэри сүүдэй гаргаад, тэрэнэй аараг хэрэгэй бүри сайрашоод байхада Дорюунов Ринчин һүүлээ дээрэ үргэжэ, бүри годоржо оронхой юумэ Шэнэһэтын үйлсөөр алхалдаг болонхой. Тиимэ мүртөө урдань гүүртые даагша байһан нүхэр Цыбиковые (мүнөө Улаан-Үдын советско-партийна һургуулиин һурагша), 4-дэхи отделениин парторганизациин секретарь нүхэр Лопиловые «хожом намтай дайралдахал байхат!» гэжэ байгаад, элдэб эсээр занажа ябадаг болошонхой.

Дорюуновтай танилсахатаяа зэргэ тэрэнэй һамган болоһон Бутэд Данзанова гэгшэтэй танилсабаб. Тэрэ 40 гарамгай наһанай, ямаршье ажал хэдэггүй, хаана хэнэйдэ архидаан болоноб, тэрээнһээ заашье таһардаггүй, магазинда ямар һайн эд бараан ерэнэб, саб шүүрэлдээд лэ байдаг, мүн өөрынгөө үбгэн шэнги аараг аашатай эхэнэр байба. Шархи үрөөдхэлөө олонхой даа.

Иимэ ушар байдал тэмдэглэхэ зуураа, Дорюуновай буруу ябадалые сагааруулхые хүсэһэн энэ бэшэг соо дурдагдаһан нюурнууд өөһэдынгөө үйлые ямараар сэгнэхэ юумэ ааб гэжэ асуудал табия. Тиихэдэ Дорюунов тушаа тусхай хэмжээн абтаха байна гээшэ гү гээд ниитын гурим сахидаг Мухар-Шэбэрэй эмхи зургаануудай дарганарһаа асуугдана.

Мархайн аша Тархай.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур
1963 оной декабриин 21.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. редактора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабселькоров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и переводов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00606. Зак. № 7118.